שיר השירים

עם פירוש רש״י

נוסח המקרא: מקרא על פי המסורה (CC BY-SA), באדיבות ספריא.
פירוש רש״י: The Metsudah Five Megillot, Lakewood, N.J., 2001 (CC-BY), באדיבות ספריא.
הקובץ מופץ בחינם ברישיון CC BY-SA: מותר להעתיק ולהפיץ, עם ציון המקור ובאותו רישיון.
geulaquiz.com

פרק א׳

א׳ שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה׃

שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה. שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ: ״כָּל שְׁלֹמֹה (דְּקֻשָּׁה לָהֶם לָמָּה לֹא מִיַּחֲסוֹ אַחַר אָבִיו כְּמוֹ בְּמִשְׁלֵי וְקֹהֶלֶת) הָאֲמוּרִים בְּשִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ, מֻלָּךְ שֶׁהַשָּׁלוֹם שֶׁלּוֹ״. שִׁיר שֶׁהוּא עַל כָּל הַשִּׁירִים, אֲשֶׁר נֶאֱמַר לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵאֵת עֲדָתוֹ וַעֲמּוֹ, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: ״לֹא הָיָה הָעוֹלָם כְּדַאי כַּיּוֹם שֶׁנִּתַּן בּוֹ שִׁיר הַשִּׁירִים לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּל הַכְּתוּבִים קֹדֶשׁ וְשִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קָדָשִׁים״. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: ״לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ שֶׁנָּטַל סְאָה חִטִּים וּנְתָנָהּ לְנַחְתּוֹם. אָמַר לוֹ: ׳הוֹצֵא לִי כָּךְ וְכָךְ סֹלֶת, כָּךְ וְכָךְ סְבִין, כָּךְ וְכָךְ מֶרְקָן, וְסָלִיתָ לִי מִתּוֹכָהּ גְּלֶסְקָיָא אַחַת, מְנַפָּה וּמְעַלָּה׳. כָּךְ, כָּל הַכְּתוּבִים קֹדֶשׁ, וְשִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קָדָשִׁים, שֶׁכֻּלּוֹ יִרְאַת שָׁמַיִם וְקִבּוּל עֹל מַלְכוּתוֹ״׃

ב׳ יִשָּׁקֵנִי֙ מִנְּשִׁיקוֹת פִּ֔יהוּ כִּי־טוֹבִ֥ים דֹּדֶ֖יךָ מִיָּֽיִן׃

יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. זֶה הַשִּׁיר אוֹמֶרֶת בְּפִיהָ בְּגָלוּתָהּ וּבְאַלְמְנוּתָהּ: ״מִי יִתֵּן וְיִשָּׁקֵנִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כְּמוֹ מֵאָז, לְפִי שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹשְׁקִין עַל גַּב הַיָּד וְעַל הַכָּתֵף, אַךְ אֲנִי מִתְאַוָּה וְשׁוֹקֶקֶת לִהְיוֹתוֹ נוֹהֵג עִמִּי כַּמִּנְהָג הָרִאשׁוֹן, כְּחָתָן אֶל כַּלָּה, פֶּה אֶל פֶּה״׃

כִּי טוֹבִים. לִי דּוֹדֵיךְ מִכָּל מִשְׁתֵּה יַיִן וּמִכָּל עֹנֶג וְשִׂמְחָה. וְלָשׁוֹן עִבְרִי הוּא לִהְיוֹת כָּל סְעֻדַּת עֹנֶג וְשִׂמְחָה נִקְרֵאת עַל שֵׁם הַיַּיִן, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר ״אֶל בֵּית מִשְׁתֵּה הַיַּיִן״, ״בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יָיִן״, ״וְהָיָה כְּנוֹר וָנֵבֶל תֹּף וְחָלִיל וְיַיִן מִשְׁתֵּיהֶם״. זֶהוּ בְּאוּר מַשְׂמָעוֹ. וְנֶאֱמַר דַּגְמָא שֶׁלּוֹ עַל שֵׁם שֶׁנָּתַן לָהֶם תּוֹרָתוֹ וְדִבֵּר עִמָּהֶם פָּנִים אֶל פָּנִים. וְאוֹתָם דּוֹדִים עוֹדָם עֲרֵבִים עֲלֵיהֶם מִכָּל שֶׁעָשׂוּ. וּמֵבְטָחִים מֵאִתּוֹ לְהוֹפִיעַ עוֹד עֲלֵיהֶם לְבָאר לָהֶם סוֹד טָעֲמֵיהּ וּמִסְתַּר צְפוּנוֹתֶיהָ, וּמְחַלִּים פָּנָיו לְקַיֵּם דְּבָרוֹ. וְזֶהוּ: ״יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ״׃

ג׳ לְרֵ֣יחַ֔ שְׁמָנֶ֖יךָ טוֹבִ֑ים שֶׁ֥מֶן תּוּרַ֖ק שְׁמֶ֑ךָ עַל־כֵּ֥ן עֲלָמ֖וֹת אֲהֵבֽוּךָ׃

לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים. שֵׁם טוֹב נִקְרָא עַל שֵׁם ׳שֶׁמֶן טוֹב׳׃

לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים. שֶׁהֵרִיחוּ בָהֶם אַפְסֵי אֶרֶץ אֲשֶׁר שָׁמְעוּ שִׁמְעֲךָ הַטּוֹב בַּעֲשׂוֹתְךָ נוֹרָאוֹת בְּמִצְרַיִם׃

שֶׁמֶן תּוּרַק. נִקְרָא שִׁמְךָ, לִהְיוֹת נֶאֱמַר עָלֶיךָ, ״אַתָּה שֶׁמֶן אֲשֶׁר תּוּרַק תָּמִיד לִהְיוֹת רֵיחַ עֶרֶב שֶׁלְּךָ יוֹצֵא לְמֶרְחוֹק״, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ שֶׁמֶן עֶרֶב, בְּכָל עֵת שֶׁהוּא בִּצְלוּחִית חֲתוּמָה, אֵין רֵיחוֹ נוֹדֵף, פּוֹתְחָהּ וּמֵרִיק שַׁמְנָהּ לִכְלִי אַחֵר, רֵיחוֹ נוֹדֵף׃

עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ. בָּא יִתְרוֹ לִקּוֹל הַשְּׁמוּעָה וְנִתְגַּיֵּר. אַף רָחָב הַזּוֹנָה אָמְרָה ״כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ וגו׳״, וְעַל יְדֵי כֵן ״כִּי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם וגו׳״׃

עֲלָמוֹת. בְּתוּלוֹת, לְפִי שֶׁהַדִּבּוּר דִּמָּהוּ לְבָחוּר שֶׁאֲהוּבָתוֹ מְחַבַּבְתּוֹ. וּלְפִי הַדֶּגְמָא: הָ״עֲלָמוֹת״ הֵן הָאֵמוֹת׃

ד׳ מְשָׁכֵ֣נִי אַחֲרֶ֔יךָ נָרוּצָ֖ה הֱבִיאַ֣נִי הַמֶּ֣לֶךְ חֲדָרָ֑יו נָגִ֤ילָה וְנִשְׂמְחָה֙ בָּ֔ךְ נַזְכִּ֥ירָה דֹדֶ֖יךָ מִיַּ֥יִן מֵישָׁרִ֖ים אֲהֵבֽוּךָ׃ {פ}

מְשָׁכֵנִי אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה. אֲנִי שָׁמַעְתִּי מִשְׁלוּחֵיךְ רֶמֶז שֶׁאָמַרְתָּ לְמָשְׁכֵנִי, וַאֲנִי אָמַרְתִּי, ״אַחֲרֶיךָ נָרוּצָה״ לִהְיוֹת לְךָ לְאִשָּׁה׃

הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו. וְגַם הַיּוֹם הַזֶּה, עוֹדֶנָּה לִי גִּילָה וְשִׂמְחָה אֲשֶׁר נִדְבַּקְתִּי בָךְ׃

נַזְכִּירָה דֹדֶיךָ. גַּם הַיּוֹם בְּאַלְמְנוּת חַיּוּת, תָּמִיד אַזְכִּיר דּוֹדֶיךָ הָרִאשׁוֹנִים מִכָּל מִשְׁתֵּה עֹנֶג וְשִׂמְחָה׃

מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ. אֲהֵבָה עַזָּה, אַהֲבַת מִישׁוֹר בְּלִי עֲקִיבָה וּרְכָסִים (לְשׁוֹן פָּסוּק ״וְהָיָה הֶעָקֹב לְמִישׁוֹר וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה״). אֲשֶׁר ׳אֲהֵבוּךָ׳ אֲנִי וַאֲבוֹתַי בְּאוֹתָן הַיָּמִים. זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ לְפִי עִנְיָנוֹ. וּלְפִי דַּגְמָתוֹ, הֵם מַזְכִּירִים לְפָנָיו חֶסֶד נְעוּרִים, אַהֲבַת כְּלוּלוֹת, לְכָתְּם אַחֲרָיו בַּמִּדְבָּר, אֶרֶץ צִיָּה וְצַלְמָוֶת, וְגַם צֵדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם, וְהֶאֱמִינוּ בּוֹ וּבְשֶׁלּוּחוֹ, וְלֹא אָמְרוּ: ״הֵיאַךְ נֵצֵא לַמִּדְבָּר, לֹא מָקוֹם זֶרַע וּמְזוֹנוֹת״? וְהָלְכוּ אַחֲרָיו, וְהוּא הֱבִיאָם לְתוֹךְ חַדְרֵי הֶקֵּף עֲנָנָיו. בְּזוּ, עוֹדָם הַיּוֹם גְּלִים וּשְׂמֵחִים בּוֹ אַף לְפִי עֳנִיָּם וְצָרָתָם, וּמִשְׁתַּעְשְׁעִים בַּתּוֹרָה, וְשָׁם מַזְכִּירִים דּוֹדָיו מֵיַּיִן וּמִישׁוֹר אַהֲבָתָם אוֹתוֹ׃

ה׳ שְׁחוֹרָ֥ה אֲנִ֖י וְנָאוָ֑ה בְּנ֣וֹת יְרוּשָׁלִָ֔ם כְּאָהֳלֵ֥י קֵדָ֖ר כִּירִיעֹ֥ות שְׁלֹמֹֽה׃

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה וגו׳. אַתֶּם רַעְיוֹתַי, אַל אֵקַל בְּעֵינֵיכֶם אַף אִם עֲזָבַנִי אִישִׁי מִפְּנֵי שַׁחֲרוּת שֶׁבִּי, כִּי שְׁחוֹרָה אֲנִי עַל יְדֵי שְׁזִיפַת הַשֶּׁמֶשׁ, וְנָאוָה אֲנִי בְּתוֹךְ אֲבָרִים נָאִים. אִם אֲנִי שְׁחוֹרָה כְּאָהֳלֵי קֵדָר הַמַּשְׁחִירִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים, שֶׁהֵם פְּרוּסִים תָּמִיד בַּמִּדְבָּרוֹת, קַלָּה אֲנִי לְהִתְכַּבֵּס לִהְיוֹת כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה. דֻּגְמָא הִיא זוּ: אוֹמֶרֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לָאֻמּוֹת: ״שְׁחוֹרָה אֲנִי בְּמַעֲשַׂי וְנָאוָה אֲנִי בְּמַעֲשֶׂה אֲבוֹתַי, וְאַף בְּמַעֲשַׂי, יֵשׁ מֵהֶם נָאִים, אִם יֵשׁ בִּי עָוֹן הָעֶגֶל, יֵשׁ בִּי כְּנֶגְדּוֹ

זְכוּת קַבָּלַת הַתּוֹרָה״. וְקוֹרֵא לָאֻמּוֹת ״בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם״ עַל שֵׁם שֶׁהִיא עֲתִידָה לַעֲשׂוֹת מֶטְרוֹפּוֹלִין לְכֻלָּן, כְּמוֹ שֶׁנִּבָּא יְחֶזְקֵאל ״וְנָתַתִּי אֶתְהֶן לָךְ לְבָנוֹת״, כְּמוֹ ״עֶקְרוֹן וּבְנֹתֶיהָ״:

ו׳ אַל־תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ־בִי שָׂמַנִי נֹטֵרָה אֶת־הַכְּרָמִים כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי׃

אַל תִּרְאֻנִי. אַל תִּסְתַּכְּלוּ בִי לְבִזָּיוֹן כְּמוֹ ״כִּי רָאוּ בַּאֲרוֹן ה׳״׃

שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת. לְפִי שֶׁאֵין שְׁחָרוּתִי וְכִעוּרִי מִמְּעֵי אִמִּי, אֶלָּא עַל יְדֵי שְׁזִיפַת הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁאוֹתוֹ שַׁחֲרוּת נוֹחַ לְהִתְלַבֵּן כְּשֶׁיֵּעָמֵד בַּצֵּל׃

בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי. הֵם בְּנֵי מִצְרַיִם שֶׁגִּדַּלְתִּי בָהֶם, וְעָלוּ עִמִּי בְּעֶרֶב רַב, הֵם נִחֲרוּ בִי בַּהֲסָתָתָם וּפִתּוּיָם עַד שֶׁשָּׁמוּנִי,

נֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים. וְשָׁם שְׁזָפַתְנִי הַשֶּׁמֶשׁ וְהֵשְׁחַרְתִּי, כְּלוֹמַר: נְתָנוּנִי עוֹבֶדֶת אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְכַרְמִי שֶׁהָיָה שֶׁלִּי מֻאֲבוֹתַי, לֹא נָטָרְתִּי. מָצִינוּ פַּרְנָסִים נִקְרָאִים בַּמִּקְרָא בִּלְשׁוֹן ״כְּרָמִים״, שֶׁנֶּאֱמַר ״וְנָתַתִּי לָהּ אֶת כְּרָמֶיהָ מִשָּׁם״ וּמְתַרְגְּמִינַן: ״וַאֲמַנֵּי לָהּ יַת פַּרְנָסָהָא״, וְכֵן ״לֹא יִפְנֶה דֶּרֶךְ כְּרָמִים״׃

ז׳ הַגִּידָה לִּי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִרְעֶה אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם שֶׁלָּמָּה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה עַל עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ׃

הַגִּידָה לִּי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי. עַכְשָׁיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ חוֹזֵר וּמְדַמֶּה אוֹתָהּ לְצֹאן הַחֲבִיבָה עַל הָרוֹעֶה. אוֹמֶרֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו כְּאִשָּׁה לְבַעְלָהּ: ״הַגִּידָה לִּי שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִרְעֶה צֹאנְךָ בֵּין הַזְּאֵבִים הַלָּלוּ אֲשֶׁר הֵם בְּתוֹכָם, וְאֵיכָה תַּרְבִּיצֵם בַּצָּהֳרָיִם״ בַּגָּלוּת הַזֶּה, שֶׁהִיא עֵת צָרָה לָהֶם כַּצָּהֳרַיִם שֶׁהִיא עֵת צָרָה לַצֹּאן״?

שֶׁלָּמָּה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה. ״וְאִם תֹּאמַר: ״מָה אִכְפַּת לָךְ״? אֵין זֶה כְּבוֹדֵךְ שֶׁאֶהְיֶה כַּאֲבֵלָה עוֹטָה עַל שָׂפָה, בּוֹכִיָּה עַל צֹאנִי״׃

עַל עֶדְרֵי חֲבֵרֶיךָ. אֵצֶל עֶדְרֵי שְׁאָר הָרוֹעִים שֶׁהֵם רוֹעִים צֹאן כְּמוֹתְךָ, כְּלוֹמַר: בֵּין גְּדוּדֵי הָאֻמּוֹת הַסְּמוּכִים עַל אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְיֵשׁ לָהֶם מְלָכִים וְשָׂרִים מַנְהִיגִים אוֹתָם׃

ח׳ אִם־לֹא תֵדְעִי לָךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי־לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן וּרְעִי אֶת־גְּדִיֹּתַיִךְ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרֹעִים׃ {פ}

אִם לֹא תֵדְעִי לָךְ. זוֹ הִיא תְּשׁוּבַת הָרוֹעֶה: ״אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ לְהֵיכָן תֵּלְכִי לִרְעוֹת צֹאנֵךְ, אַתְּ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים, שֶׁחָדַל הָרוֹעֶה מִלְּהַנְהִיג אוֹתָם׃

צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵי הַצֹּאן. הִסְתַּכְּלִי בִּפְסִיעוֹת דֶּרֶךְ שֶׁהָלְכוּ הַצֹּאן, וְהָעֲקֵבִים נִכָּרִים, טראצי״ט בְּלַעַ״ז, וְכֵן הַרְבֵּה בַּמִּקְרָא, ״וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא נוֹדָעוּ״, ״נֶחְמְסוּ עֲקֵבָיִךְ״, ״וְהוּא יֶגֶד עָקֹב״, יָשׁוּב עַל עֲקֵבָיו. וְאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ לֵכִי: וּרְעִי אֶת גְּדִיֹּתַיִךְ

עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרֹעִים. בֵּין מִשְׁכְּנוֹת שְׁאָר הָרוֹעִים שֶׁאַתְּ אֲצָלָם. וְזֶה הַדִּגְמָא: אִם לֹא תֵּדְעִי לָךְ, כְּנֶסְתִּי וַעֲדָתִי, הַיָּפָה בַּנָּשִׁים, בִּשְׁאָר אֻמּוֹת, אֵיכָה תִּרְעִי וְתַנְצִּלִי מִיַּד הַמְּצִיקִים לָךְ לִהְיוֹת בֵּינֵיהֶם וְלֹא יֹאבְדוּ בָּנַיִךְ, הִתְבּוֹנְנִי בְּדַרְכֵי אֲבוֹתַיִךְ הָרִאשׁוֹנִים שֶׁקִּבְּלוּ תּוֹרָתִי וְשָׁמְרוּ מִשְׁמַרְתִּי וּמִצְוֹתַי, וּלְכִי בְּדַרְכֵיהֶם. וְאַף בִּשְׁכַר זֹאת תִּרְעִי גְּדִיּוֹתַיִךְ אֵצֶל שָׂרֵי הָאֻמּוֹת. וְכֵן אָמַר יִרְמְיָה ״הַצִּיבִי לָךְ צִיֻּנִים. . . שִׁתִּי לִבֵּךְ לַמְסִלָּה וגו׳״׃

ט׳ לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה דִּמִּיתִיךְ רַעְיָתִי׃

לְסֻסָתִי בְּרִכְבֵי פַּרְעֹה דִּמִּיתִיךְ רַעְיָתִי. למ״ד זוֹ כְּמוֹ למ״ד ״לְקוֹל תִּתּוֹ הֲמוֹן מַיִם״ וּכְמוֹ למ״ד ״לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ״. לִקְבוּצַת סוּסִים הַרְבֵּה שֶׁאָסַפְתִּי מַחֲנוֹתַי לָצֵאת לִקְרָאתֵךְ בִּרְכְבֵי פַּרְעֹה לְהוֹשִׁיעֵךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר ״דָּרַכְתָּ בַיָּם סוּסֶיךָ״, סוּסִים הַרְבֵּה. שָׁם ׳דִּמִּיתִיךְ רַעְיָתִי׳, שֶׁתַּקְתִּיךְ מִצַּעֲקָתֵךְ, שֶׁנֶּאֱמַר ״וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן״. זֹאת רָאִיתִי בְּסִפְרֵי אַגָּדָה. דָּבָר אַחֵר: **דִּמִּיתִיךְ רַעְיָתִי.** שָׁם הֶרְאֵיתִי לַכֹּל שֶׁרַעְיָתִי אַתְּ:

לְסֻסָתִי. קְבוּצַת סוּסִים וּבִלְשׁוֹן לַעַ״ז קבלייש״א׃

דִּמִּיתִיךְ. אדישמא״י בְּלַעַ״ז כְּמוֹ ״אוֹתִי דִּמּוּ לַהֲרֹג״, כִּי שָׁם קִשַּׁטְתִּיךְ בְּקִשּׁוּטִים נָאִים׃

י׳ נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתֹּרִים צַוָּארֵךְ בַּחֲרוּזִים׃

נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתּוֹרִים. שׁוּרוֹת נִזְמֵי אֹזֶן וּמִצְחַת זָהָב׃

צַוָּארֵךְ בַּחֲרוּזִים. עֲנָקֵי זָהָב וּמַרְגָּלִיּוֹת חֲרוּזוֹת בִּפְתִילֵי זָהָב שֶׁל בִּזַּת הַיָּם׃

י״א תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה־לָּךְ עִם נְקֻדּוֹת הַכָּסֶף׃

תּוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָּךְ. נִמְלַכְנוּ אֲנִי וּבֵית דִּינִי לְפָנֶיךָ בֹּא פַרְעֹה, שֶׁאַשִּׁיאֲנוּ וַאֲחַזֵּק אֶת לִבּוֹ לִרְדֹּף אַחֲרֶיךָ עִם כָּל שֶׁבַח גִּנְזֵי אוֹצְרוֹתָיו, כְּדֵי שֶׁנַּעֲשֶׂה לָךְ תּוֹרֵי קְשׁוּטֵי הַזָּהָב׃

עִם נְקֻדּוֹת הַכָּסֶף. שֶׁהָיָה בְּיָדֵךְ כֶּסֶף, שֶׁהוֹצִיאת מִמִּצְרַיִם, שֶׁגְּדוֹלָה הָיְתָה בִּזַּת הַיָּם מִבִּזַּת מִצְרַיִם׃

נְקֻדּוֹת. כְּלֵי כֶסֶף מְנֻקָּדִים וּמְצֻיָּרִים בַּחֲבַרְבּוּרוֹת וְגַוָּנִים:

י״ב עַד־שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ:

עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ. מְשִׁיבָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְאוֹמֶרֶת: ״כָּל זֶה אֱמֶת, טוֹבָה גְּמֻלָתַנִי וַאֲנִי גְּמַלְתִּיךְ רָעָה, כִּי בְעוֹד הַמֶּלֶךְ עַל הַשֻּׁלְחָן מְסֻבַּת חֻפָּתוֹ,

נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ. חִלּוּף לְהַבְאִישׁ, בְּעוֹד שֶׁהַשְּׁכִינָה בְּסִינַי, קִלְקַלְתִּי בָּעֶגֶל״. וּלְשׁוֹן חִבָּה כָּתַב הַכָּתוּב, ״נָתַן רֵיחוֹ״, וְלֹא כָּתַב ״הִבְאִישׁ״ אוֹ ״הִסְרִיחַ״, לְפִי שֶׁדִּבֵּר הַכָּתוּב בִּלְשׁוֹן נְקֵיָּה. (עַיֵּן בְּרַשׁ״י בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת, פֶּרֶק רַבִּי עֲקִיבָא, דְּהַטַּעַם דְּלָא כְּתִיב ״הִבְאִישׁ״ אוֹ ״הִסְרִיחַ״ מִשּׁוּם חִבָּה. אֲבָל לְפֵרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת שָׁם, שֶׁפֵּרַשׁ: וְהָכִי קָאָמַר, מַה שֶּׁכָּתַב ״נָתַן וְלֹא ״עָזַב״ זֶהוּ מִשּׁוּם חִבָּה, אֲבָל מַה שֶּׁלֹּא כָּתַב ״הִבְאִישׁ״ אוֹ ״הִסְרִיחַ״ זֶהוּ בִּלְאוֹ הָכִי, מִשּׁוּם לָשׁוֹן נְקִיָּה):

י״ג צְרוֹר הַמֹּר | דּוֹדִי־לִי בֵּין שָׁדַי יָלִין:

צְרוֹר הַמֹּר דּוֹדִי לִי. דּוֹדִי נַעֲשָׂה לִי כְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ צְרוֹר הַמּוֹר בְּחֵיקוֹ, וְאָמַר לוֹ: חֲרִי לְךָ צְרוֹר זֶה, שֶׁיִּתֵּן רֵיחַ טוֹב מִן הָרִאשׁוֹן שֶׁאִבַּדְתָּ. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִתְרַצָּה לְיִשְׂרָאֵל עַל מַעֲשֵׂה הָעֶגֶל וּמָצָא לָהֶם כַּפָּרָה עַל עֲוֹנָם, וְאָמַר: ״הִתְנַדְּבוּ לַמִּשְׁכָּן, וְיָבֹא זְהַב הַמִּשְׁכָּן וְיִכַּפֵּר עַל זְהַב הָעֶגֶל״:

בֵּין שָׁדַי יָלִין. אַף עַל פִּי שֶׁמְּעַלְתִּי בּוֹ, אָמַר לִשְׁכֹּן שָׁם:

בֵּין שָׁדַי. בֵּין שְׁנֵי בַדֵּי הָאָרוֹן:

י״ד אֶשְׁכֹּל הַכֹּפֶר | דּוֹדִי־לִי בְּכַרְמֵי עֵין גֶּדִי: {ס}

אֶשְׁכֹּל הַכֹּפֶר. יֵשׁ בְּשֵׁם שֶׁשְּׁמוֹ כֹּפֶר, כְּמוֹ ״כְּפָרִים עִם נֵרְדִים״, וְעָשׂוּי כְּעֵין אֶשְׁכּוֹלוֹת:

בְּכַרְמֵי עֵין גֶּדִי. שֵׁם מָקוֹם, וְשָׁם הוּא מָצוּי. וְרָאִיתִי בָּאַגָּדָה שֶׁאוֹתָן כְּרָמִים עוֹשִׂין פֵּרוֹת אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה פְּעָמִים בַּשָּׁנָה. וְדַגְמָא הִיא לְכַמָּה כַּפָּרוֹת וּמְחִילוֹת, שֶׁמָּחַל לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כַּמָּה נִסְיוֹנוֹת שֶׁנִּסּוּהוּ בַּמִּדְבָּר:

ט״ו הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים:

הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי. אֲנִי הָיִיתִי בּוֹשָׁה בְּקִלְקוּלִי, וְהוּא חִזְּקַנִי בִּדְבָרִי רְצוּיִים, לוֹמַר ״סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶיךָ״. וַהֲרֵי אַתְּ יָפָה וְיָפָה כִּי עֵינַיִךְ יוֹנִים, כְּלוֹמַר: כַּלָּה שֶׁעֵינֶיהָ כְּעוּרִים כָּל גּוּפָהּ צָרִיךְ בְּדִיקָה, וְשֶׁעֵינֶיהָ נָאִים אֵין גּוּפָהּ צָרִיךְ בְּדִיקָה. וְהַדַּגְמָא זוֹ הִיא: מָחַלְתִּי לָךְ עַל עֲוֹנֵךְ, וַהֲרֵי אַתְּ יָפָה וְיָפָה כְּ׳נַעֲשָׂה׳ וְהִנָּךְ יָפָה כְּ׳נִשְׁמַע׳, יָפָה כְּמַעֲשֶׂה אָבוֹת, יָפָה כְּמַעֲשָׂיִךְ:

עֵינַיִךְ יוֹנִים. צְדִיקִים יֵשׁ בְּיִרְדֵּךְ שֶׁדָּבְקוּ בִי, כְּיוֹנָה זוֹ שֶׁמִּשְׁמַכֶּרֶת אֶת בֶּן זוּגָהּ אֵינָהּ מַנַּיַּחְתּוֹ שֶׁיִּזְדַּוֵּג לְאַחֵר. כָּךְ ״וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו כָּל בְּנֵי לֵוִי״ וְלֹא טָעוּ בָּעֶגֶל. וְעוֹד: הִנָּךְ יָפָה בְּמִלְאכֶת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר ״רְאֵה קָרָאתִי״ וְגוֹ׳ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה״. חֲרֵי שֶׁקִּלְסָם עַל כָּךְ:

ט״ז הִנָּךְ יָפֶה דּוֹדִי אַף נָעִים אַף־עַרְשֵׂנוּ רַעֲנָנָה:

הִנָּךְ יָפָה דּוֹדִי אַף נָעִים. לֹא הַיֹּפִי שֶׁלִּי אֶלָּא שֶׁלְּךָ. אַתָּה הוּא הַיָּפֶה:

אַף נָעִים. שֶׁעָבַרְתָּ עַל פִּשְׁעֵי וְהִשְׁרֵיתָ שְׁכִינָתְךָ בְּתוֹכֵנוּ. וְזֶהוּ קְלוּס שֶׁל יְרִידַת הָאֵשׁ ״וַיַּרְא כָּל הָעָם וַיָּרֹנּוּ״:

אַף עַרְשֵׂנוּ רַעֲנָנָה. עַל יְדֵי נְעִימוּתֵיךָ, הִנֵּה רַעֲנָנָה עַרְשֵׂנוּ בְּבָנֵינוּ וּבִבְנוֹתֵינוּ שֶׁהֵם כֻּלָּם נְקֻבָּצִים אֵלֶיךָ פֹּה, שֶׁנֶּאֱמַר ״וַתִּקָּהֵל הָעֵדָה וגו׳״. הַמִּשְׁכָּן קָרוּי מִטָּה, שֶׁנֶּאֱמַר ״הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה״. וְכֵן הַמִּקְדָּשׁ קָרוּי מִטָּה, שֶׁנֶּאֱמַר בִּיאֹשָׁ ״״בַּחֲדַר הַמִּטּוֹת״ אֲשֶׁר ״בְּבֵית הָאֱלֹקִים״, עַל שֶׁהֵם פְּרָיָן וְרִבְיָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל:

י״ז קֹרוֹת בָּתֵּינוּ אֲרָזִים (רחיטנו) [רַהִיטֵנוּ] בְּרוֹתִים:

קֹרוֹת בָּתֵּינוּ אֲרָזִים. שֶׁבַח הַמִּשְׁכָּן הוּא זֶה:

רַהִיטֵנוּ. לֹא יָדַעְתִּי אִם לְשׁוֹן קָרֶשִׁים אוֹ לְשׁוֹן בְּרִיחִים, אַךְ יָדַעְתִּי שֶׁאַף בִּלְשׁוֹן מִשְׁנָה שָׁנִינוּ: רָהִיטֵי בֵיתוֹ שֶׁל אָדָם הֵם מְעִידִים בּוֹ:

פרק ב׳

א׳ אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים:

חֲבַצֶּלֶת. הִיא שׁוֹשַׁנָּה:

שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים. נָאֶה מִשּׁוֹשַׁנַּת הֶהָרִים לְפִי שֶׁמַּרְטֶבֶת תָּמִיד, שֶׁאֵין כֹּחַ הַחַמָּה שׁוֹלֵט שָׁם:

ב׳ כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעְיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת׃

כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים. שֶׁמְּנַקְּבִין אוֹתָהּ, וְתָמִיד הִיא עוֹמֶדֶת בְּנוִיָּהּ וְאַדְמִימוּתָהּ, ״כֵּן רַעְיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת״, מְפַתּוֹת אוֹתָהּ לְרָדְפָה אַחֲרֵיהֶם לִזְנוֹת כְּמוֹתָם אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וְהִיא עוֹמֶדֶת בֶּאֱמוּנָתָהּ׃

ג׳ כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דוֹדִי בֵּין הַבָּנִים בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי וּפִרְיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי׃

כְּתַפּוּחַ. אִילָן שֶׁל תַּפּוּחִים, כְּשֶׁהוּא בֵּין אִילָנֵי סָרָק, הוּא חָבִיב מִן כֻּלָּן, שֶׁפִּרְיוֹ טוֹב בְּטַעַם וּבְרֵיחַ׃

כֵּן דוֹדִי בֵּין הַבָּנִים. בֵּין הַבַּחוּרִים. הַגְּמָא׃ כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִכָּל הָאֱלֹהִים נִבְחָר. לְפִיכָךְ, ״בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי״. וּמִדְרַשׁ אַגָּדָה׃ הַתַּפּוּחַ הַזֶּה, הַכֹּל בּוֹרְחִים הֵימֶנּוּ, לְפִי שֶׁאֵין לוֹ צֵל. כָּךְ בָּרְחוּ כָּל הָאֻמּוֹת מֵעַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַתַּן תּוֹרָה, אֲבָל אֲנִי, ״בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי״׃

ד׳ הֱבִיאַנִי אֶל־בֵּית הַיָּיִן וְדִגְלוֹ עָלַי אַהֲבָה׃

אֶל בֵּית הַיָּיִן. אֹהֶל מוֹעֵד שֶׁשָּׁם נִתְּנוּ פָּרָטֶיהָ וּבְאוּרֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה׃

וְדִגְלוֹ עָלַי אַהֲבָה. וּקְבוּצָתוֹ שֶׁדָּגְלַנִי אֵלָיו, אַהֲבָה הִיא עָלַי, עוֹדֶנִּי זוֹכֶרֶת אַהֲבָתוֹ. וְדִגְלוֹ אטר״ייט בְּלַע״ז׃

ה׳ סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת רַפְּדוּנִי בַּתַּפּוּחִים כִּי־חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי׃

סַמְּכוּנִי. עַתָּה, כְּמִדַּת הַחוֹלִים, בַּאֲשִׁישֵׁי עֲנָבִים אוֹ בַּאֲשִׁישׁוֹת סֹלֶת נְקִיָּה׃

רַפְּדוּנִי. רַפְּדוּ רְפִידָתִי סְבִיבוֹתַי בַּתַּפּוּחִים לְרֵיחַ טוֹב, כְּדֶרֶךְ הַחוֹלִים, כִּי חוֹלָה אֲנִי לְאַהֲבָתוֹ, כִּי צָמְאתִי לוֹ פֹּה בְּגָלוּתִי. רְפִידָה לְשׁוֹן מַצָּע הִיא, כְּמוֹ ״יְרַפֵּד חָרוּץ עֲלֵי טִיט״׃

ו׳ שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקָנִי׃

שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי. בַּמִּדְבָּר׃

וִימִינוֹ תְּחַבְּקָנִי. דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים נוֹסֵעַ לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה, וּבִמְקוֹם הַמְּנוּחָה מוֹרִיד לָהֶם מָן וּשְׂלָיו. כָּל זֶה אֲנִי זוֹכֶרֶת עַתָּה בְּגָלוּתִי, וְחוֹלָה לְאַהֲבָתוֹ׃

ז׳ הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ ׀ וְאִם־תְּעוֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ׃ {ס}

הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם. אַתֶּם הָאֻמּוֹת׃

בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת. שֶׁתִּהְיוּ הֶפְקֵר וּמַאֲכָל כִּצְבָיִים וְאַיָּלִים׃

אִם תָּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאַהֲבָה. שֶׁבֵּינִי לְדוֹדִי, לְשַׁנּוֹתָהּ וּלְהַחֲלִיפָהּ וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי לְהִתְפַּתּוֹת אַחֲרֵיכֶם׃

עַד שֶׁתֶּחְפָּץ. בְּכָל עוֹד שֶׁהִיא תְּקוּעָה בְּלִבִּי וְהוּא חָפֵץ בִּי׃

עַד שֶׁתֶּחְפָּץ. כְּמוֹ ״עַד שֶׁתַּמְלִךְ בִּמְסִבּוֹ״, בְּעוֹד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִבּוֹ׃

אִם תָּעִירוּ. אִם תַּשְׁנִיאוּ, כְּמוֹ ״וַיְהִי עֶרֶךְ״, ״וּפִשְׁרֵהּ לְעָרֵיךְ״׃

וְאִם תְּעוֹרְרוּ. כְּמוֹ ״הָעוֹרֵר עַל הַשָּׂדֶה״ קלניי״ר בְּלַע״ז. יֵשׁ מִדְרָשֵׁי אַגָּדָה רַבִּים וְאֵינָם מִתְיַשְּׁבִים עַל סֵדֶר הַדְּבָרִים, כִּי רוֹאֶה אֲנִי שֶׁנִּתְנַבֵּא שְׁלֹמֹה וְדִבֵּר עַל יְצִיאַת מִצְרַיִם וְעַל מַתַּן תּוֹרָה וְהַמִּשְׁכָּן וּבִיאַת הָאָרֶץ וּבֵית הַבְּחִירָה וְגָלוּת בָּבֶל וּבִיאַת בֵּית שֵׁנִי וְחָרְבָּנוֹ׃

ח׳ קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה־זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל־הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל־הַגְּבָעוֹת׃

קוֹל דּוֹדִי. חוֹזֵר הַמְשׁוֹרֵר עַל הָרִאשׁוֹנוֹת. כְּאָדָם שֶׁקִּצֵּר דְּבָרָיו וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר׃ לֹא אָמַרְתִּי לְפָנֶיכֶם רֵאשִׁית הַדְּבָרִים. הוּא הִתְחִיל וְאָמַר׃ ״הֱבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו״, וְלֹא סִפֵּר הֵיאַךְ פְּקָדָם בְּמִצְרַיִם בִּלְשׁוֹן חִבָּה. וַעֲכְשָׁיו חוֹזֵר וְאוֹמֵר׃ מִשִּׁיכָה זוֹ שֶׁאָמַרְתִּי לָכֶם, שֶׁמְּשָׁכַנִי דּוֹדִי וְרָצִתִּי אַחֲרָיו, כֵּן הָיְתָה׃ נוֹאָשׁ הָיִיתִי אוֹמֶרֶת לְגָאֳלָה עַד תֹּם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה שֶׁנֶּאֶמְרוּ בֵּין הַבְּתָרִים, וְ. . .

קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא לְקִנֵּי הַקֵּץ כְּמַדְלֵג עַל הֶהָרִים וּמְקַפֵּץ בַּגְּבָעוֹת׃

ט׳ דְּמֵה דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים הִנֵּה־זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ מַשְׁגִּיחַ מִן־הַחַלֹּנוֹת מֵצִיץ מִן־הַחֲרַכִּים׃

דְּמֵה דוֹדִי לִצְבִי. בְּקַלּוּת מְרוּצָתוֹ, שֶׁמְּהֵר לָבֹא כִּצְבִי וּכְעֹפֶר הָאַיָּלִים. עֹפֶר אַיָּל בָּחוּר׃

הִנֵּה זֶה עוֹמֵד וגו׳. סְבוּרָה הָיִיתִי לֵישֵׁב עֲגוּנָה עוֹד יָמִים רַבִּים. וְהִנֵּה הוּא הוֹדִיעַ שֶׁהָיָה עוֹמֵד וּמְצַיֵּן מִן חַלּוֹנוֹת הַשָּׁמַיִם אֶת הֶעָשׂוּי לִי, שֶׁנֶּאֱמַר ״רָאֹה רָאִיתִי אֶת עֳנִי עַמִּי וגו׳״:

י׳ עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי־לָךְ׃

עָנָה. לְשׁוֹן עֲנִיָּה וּלְשׁוֹן צַעֲקַת קוֹל רָם, וְזֶה בִּנְיַן אָב לְכֻלָּם ״וְעָנוּ הַלְוִיִּם״:

וְאָמַר לִי. עַל יְדֵי מֹשֶׁה:

קוּמִי לָךְ. ״אַעֲלֶה אֶתְכֶם מֵעֳנִי מִצְרַיִם״:

י״א כִּי־הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ׃

הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר. אֵין עַכְשָׁיו טֵרַח בַּדֶּרֶךְ. סְתָו חֹרֶף. תַּרְגּוּם חֹרֶף סִתְוָא:

י״ב הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ׃

הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ. קָרְבוּ יְמֵי הַחַמָּה, שֶׁהָאִילָנוֹת מוֹצִיאִין פְּרָחִים, וְהוֹלְכֵי דְּרָכִים מִתְעַנְּגִים לִרְאוֹתָם:

עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ. שֶׁהָעוֹפוֹת נוֹתְנִין זֶמֶר וְקוֹל עֶרֶב לְהוֹלְכֵי דְּרָכִים:

וְקוֹל הַתּוֹר. כְּמַשְׁמָעוֹ: תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה. דֶּרֶךְ הָעוֹפוֹת לִהְיוֹת מְשׁוֹרְרִים וּמְצַפְצְפִים בִּימֵי נִיסָן:

י״ג הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַּגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים | סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ קוּמִי (לכי) [לָךְ] רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי־לָךְ׃ {ס}

הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַּגֶּיהָ. כְּמַשְׁמָעוֹ:

וְהַגְּפָנִים סְמָדַר. כְּשֶׁנּוֹפֵל הַפֶּרַח וְהָעֲנָבִים מַבְדִּילִים זֶה מִזֶּה וְנִכָּרִים כָּל עֲנָבָה לְעַצְמָהּ, קְרוּיָה סְמָדַר. כָּל הָעִנְיָן הַזֶּה, לְפִי פְּשׁוּטוֹ, לְשׁוֹן חִבַּת פִּתּוּי, שֶׁבָּחוּר מְרַצֶּה אֶת אֲרוּסָתוֹ לֵילֵךְ אַחֲרָיו, כֵּן עָשָׂה לִי דוֹדִי:

עָנָה דוֹדִי. עַל יְדֵי מֹשֶׁה:

וְאָמַר לִי. עַל יְדֵי אַהֲרֹן:

קוּמִי לָךְ. זָרְזִי עַצְמֵךְ, ״וְיִשְׁאֲלוּ אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ״:

כִּי הִנֵּה הַסְּתָו עָבָר. אֵלּוּ אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, דִּלַּגְתִּים לְמְנוֹתָם מִשֶּׁנּוֹלַד יִצְחָק:

הַגֶּשֶׁם. שֶׁהוּא טַרְחוּתוֹ שֶׁל סְתָו, חָלַף וְהָלַךְ לוֹ. כְּלוֹמַר, שְׁמוֹנִים וְשֵׁשׁ שָׁנָה שֶׁל קְשִׁי הַשִּׁעְבּוּד נִגְזְרוּ עֲלֵיכֶם וְהָלְכוּ לָהֶם. מִשֶּׁנּוֹלְדָה מִרְיָם, הִקְשׁוּ הַמִּצְרִים שִׁעְבּוּד עַל יִשְׂרָאֵל, וּלְכָךְ נִקְרֵאת מִרְיָם עַל שֶׁמְּרוּדִים:

הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ. חֲרֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מוּכָנִים לָכֶם לְכָל צָרְכֵיכֶם:

עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ. שֶׁאַתֶּם עֲתִידִים לוֹמַר שִׁירָה עַל הַיָּם:

וְקוֹל הַתּוֹר. קוֹל הַתַּיָּר הַגָּדוֹל. דָּבָר אַחֵר: ״קוֹל הַתּוֹר״: קוֹל שֶׁהִגִּיעַ זְמַן יְצִיאַתְכֶם מִמִּצְרַיִם:

הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַּגֶּיהָ. הִגִּיעַ זְמַן שֶׁל בִּכּוּרִים לִקְרֹב, שֶׁתִּכָּנְסוּ לָאָרֶץ:

וְהַגְּפָנִים סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ. קָרֵב זְמַן נִסְכֵּי הַיָּיִן. דָּבָר אַחֵר: כְּשֵׁרִים שֶׁבָּכֶם חָנְטוּ וְהֵנֵצוּ לְפָנַי מַעֲשִׂים טוֹבִים וְהֵרִיחוּ רֵיחַ טוֹב:

קוּמִי לָכְי. כְּתִיב יו״ד יְתֵרָה, ״קוּמִי לָךְ״ לְקַבֵּל עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת.

דָּבָר אַחֵר: **הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַּגֶּיהָ.** אֵלּוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁכָּלוּ בִּשְׁלִשֶׁת יְמֵי אֲפֵלָה:

וְהַגְּפָנִים סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ. אֵלּוּ הַנִּשְׁאָרִים מֵהֶם, עָשׂוּ תְּשׁוּבָה וְנִתְקַבְּלוּ. כָּךְ נִדְרַשׁ בִּפְסִיקְתָּא:

י״ד יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה הַרְאִינִי אֶת־מַרְאַיִךְ הַשְׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלֵךְ כִּי־קוֹלֵךְ עָרֵב וּמַרְאַיִךְ נָאוָה׃ {ס}

יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע. זֶה נֶאֱמַר עַל אוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁרָדַף פַּרְעֹה אַחֲרֵיהֶם וְהִשִּׂיגָם חוֹנִים עַל הַיָּם, וְאֵין מָקוֹם לָנוּס לִפְנֵיהֶם מִפְּנֵי הַיָּם, וְלֹא לְהִפָּנוֹת מִפְּנֵי חַיּוֹת רָעוֹת. לְמָה הָיוּ דוֹמִין בְּאוֹתָהּ שָׁעָה? לְיוֹנָה שֶׁבּוֹרַחַת מִפְּנֵי הַנֵּץ וְנִכְנְסָה בִּנְקִיקֵי הַסְּלָעִים, וְהָיָה הַנָּחָשׁ נוֹשֵׁךְ בָּהּ. תִּפְגַּע לִפְנִים, חֲרֵי הַנָּחָשׁ, תֵּצֵא לַחוּץ, חֲרֵי הַנֵּץ. אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: ״הַרְאִינִי אֶת מַרְאַיִךְ״, אֶת כִּשָּׁרוֹן פְּעֻלָּתֵךְ, לְמִי אַתְּ פּוֹנָה בְּעֵת צָרָה:

הַשְׁמִיעֵנִי אֶת קוֹלֵךְ. ״וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה׳״:

בְּחַגְוֵי. בִּנְקִיקֵי, וְהוּא לְשׁוֹן שֶׁבֶר, וְדוֹמֶה לוֹ "יָחוֹגּוּ וְיָנוּעוּ". "וְהָיְתָה אַדְמַת יְהוּדָה לְמִצְרַיִם לְחָגָּא". וּכְשֶׁהֵן רַבִּים, קוֹרֵא לָהֶן חַגְוֵי, וְכֵן: קָצָה קָצְוֵי, וְכֵן "וַיַּכְּרֹת אֶת מַדְוֵיהֶם":

הַמַּדְרֵגָה. אישקלוי"ש בְּלַעַ"ז. כְּשֶׁעוֹשִׂין חָרִיץ סְבִיבוֹת הַמִּגְדָּלִים וְשׁוֹפְכִים הֶעָפָר לְמַעְלָה לְהַגְבִּיהַּ הַתֵּל סָבִיב, עוֹשִׂין אוֹתוֹ מַדְרֵגוֹת מַדְרֵגוֹת זוּ לְמַעְלָה מִזּוּ:

בְּסֶתֶר הַמַּדְרֵגָה. פְּעָמִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן חוֹרִים וְנִכְנָסִים שָׁם שְׂרָצִים וְעוֹפוֹת:

ט״ו אֶחֱזוּ־לָנוּ֙ שֻׁעָלִ֔ים שֻׁעָלִ֖ים קְטַנִּ֑ים מְחַבְּלִ֣ים כְּרָמִ֔ים וּכְרָמֵ֖ינוּ סְמָדָֽר׃

אֶחֱזוּ לָנוּ שׁוּעָלִים. שָׁמַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת קוֹלָם, צִוָּה אֶת הַיָּם וּשְׁטָפָם. וְהוּ: "אֶחֱזוּ לָנוּ הַשּׁוּעָלִים הַלָּלוּ", הַקְּטַנִּים עִם הַגְּדוֹלִים, שֶׁאַף הַקְּטַנִּים הָיוּ מְחַבְּלִים אֶת הַכְּרָמִים בְּעוֹד כְּרָמֵינוּ סְמָדַר, שֶׁהָעֲנָבִים דַּקִּים. כְּשֶׁהָיְתָה בַת יִשְׂרָאֵל יוֹלֶדֶת זָכָר וְהִיא טוֹמֶנְתּוֹ, וְהָיוּ הַמְּצָרִים נִכְנָסִים לְבָתֵּיהֶם וּמְחַפְּשִׂין אֶת הַזְּכָרִים, וַהֲתִינוֹק טָמוּן, וְהוּא בֶּן שָׁנָה אוֹ בֶן שְׁנָתַיִם. וְהֵן מְבִיאִין תִּינוֹקוֹת מִבֵּית מִצְרַי, וְתִינוֹק מִצְרִי מְדַבֵּר, וְתִינוֹק יִשְׂרָאֵל עוֹנֶהוּ מִמָּקוֹם שֶׁטָּמוּן שָׁם, וְהָיוּ תוֹפְשִׂין וּמַשְׁלִיכִין אוֹתוֹ לְיָאוֹר. וְלָמָּה קָרָא אוֹתָם שׁוּעָלִים? מָה הַשּׁוּעָל הַזֶּה מַבִּיט לִפְנוֹת לַאֲחוֹרָיו לִבְרֹחַ, אַף מִצְרִים מַבִּיטִים לַאֲחוֹרֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר "אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל":

שֻׁעָלִים קְטַנִּים. כְּתִיב חָסֵר וי״ו עַל שֵׁם שֶׁהָיָה נִפְרָע מֵהֶם בְּמַיִם, שֶׁנִּמְדְּדוּ בְּשֶׁעָלָו שֶׁל מָקוֹם:

ט״ז דּוֹדִ֥י לִי֙ וַאֲנִ֣י ל֔וֹ הָרֹעֶ֖ה בַּשּׁוֹשַׁנִּֽים׃

דּוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ. הוּא כָּל צָרְכִּיו תָּבַע מִמֶּנִּי, וְלֹא צִוָּה אֶלָּא לִי: "עֲשׂוּ פֶּסַח, קַדְּשׁוּ בְּכוֹרוֹת, עֲשׂוּ מִשְׁכָּן, הַקְרִיבוּ עוֹלוֹת", וְלֹא תָּבַע מֵאֵמָּה אַחֶרֶת:

וַאֲנִי לוֹ. כָּל צָרְכַי תָּבַעְתִּי מִמֶּנּוּ וְלֹא מֵאֱלֹהִים אֲחֵרִים:

הָרֹעֶה. אֶת צֹאנוֹ:

בַּשּׁוֹשַׁנִּים. בְּמִרְעֶה טוֹב וְנוֹחַ וְיָפֶה:

י״ז עַ֣ד שֶׁיָּפ֤וּחַ הַיּוֹם֙ וְנָסוּ֙ הַצְּלָלִ֔ים סֹ֚ב דְּמֵה־לְךָ֣ דוֹדִ֔י לִצְבִ֕י אוֹ֖ לְעֹ֣פֶר הָאַיָּלִ֑ים עַל־הָרֵ֖י בָּתָֽר׃ {ס}

עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם. מוּסָב לַמִּקְרָא שֶׁל מַעְלָה הֵימֶנּוּ: "דּוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ", עַד זְמַן שֶׁגָּרַם הֶעָוֹן וּשְׁזַפַתְנִי הַשֶּׁמֶשׁ כְּחֹם הַיּוֹם וְגָבַר הַשָּׂרָב:

וְנָסוּ הַצְּלָלִים. חָטָאנוּ בָּעֶגֶל, חָטָאנוּ בַּמְּרַגְּלִים. "וְנָסוּ הַצְּלָלִים", זְכֻיּוֹת הַמְּגִנּוֹת עָלֵינוּ, פָּרְקָתִי עֲלוֹ:

סֹב דְּמֵה לְךָ דוֹדִי. גָּרַמְתִּי לוֹ לְהִסְתַּלֵּק מֵעָלַי עַל הָרִים הַמַּפְלָגִים מִמֶּנִּי:

בָּתָר. לְשׁוֹן חֲלֻקָּה וְהַפְלָגָה:

פרק ג׳

א׳ עַל־מִשְׁכָּבִי֙ בַּלֵּילוֹת֙ בִּקַּ֣שְׁתִּי אֵ֖ת שֶׁאָהֲבָ֣ה נַפְשִׁ֑י בִּקַּ֣שְׁתִּיו֔ וְלֹ֥א מְצָאתִֽיו׃

עַל מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת. בַּצַּר לִי, שֶׁיִּשַּׁבְתִּי אֵפֶלָה כָּל שִׁלשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל נְזוּפִים:

בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו. "כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ", "כִּי אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם":

ב׳ אָקוּמָ֣ה נָּ֗א וַאֲסוֹבְבָ֤ה בָעִיר֙ בַּשְּׁוָקִ֣ים וּֽבָרְחֹב֔וֹת אֲבַקְשָׁ֕ה אֵ֖ת שֶׁאָהֲבָ֣ה נַפְשִׁ֑י בִּקַּ֣שְׁתִּיו֔ וְלֹ֥א מְצָאתִֽיו׃

אָקוּמָה נָּא וגו׳ אֲבַקְשָׁה. "וַיִּחַל מֹשֶׁה", "אֶעֱלֶה אֶל ה׳":

ג׳ מְצָא֣וּנִי֮ הַשֹּׁמְרִים֒ הַסֹּבְבִ֣ים בָּעִ֑יר אֵ֥ת שֶׁאָהֲבָ֖ה נַפְשִׁ֥י רְאִיתֶֽם׃

מְצָאוּנִי הַשֹּׁמְרִים. מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי רְאִיתֶם. מַה מְּצָאתֶם בְּפִיו?

ד׳ כִּמְעַ֥ט שֶׁעָבַ֖רְתִּי מֵהֶ֑ם עַ֚ד שֶׁמָּצָ֣אתִי אֵ֔ת שֶׁאָהֲבָ֖ה נַפְשִׁ֑י אֲחַזְתִּיו֙ וְלֹ֣א אַרְפֶּ֔נּוּ עַד־שֶׁהֲבֵיאתִ֥יו אֶל־בֵּ֖ית אִמִּ֑י וְאֶל־חֶ֖דֶר הוֹרָתִֽי׃

כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי מֵהֶם. קָרוֹב לִפְרִישָׁתָם מִמֶּנִּי לְסוֹף אַרְבָּעִים שָׁנָה:

עַד שֶׁמְּצָאתִי. שֶׁהָיָה עִמִּי בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ לִכְבֹּשׁ שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד מְלָכִים:

אֲחַזְתִּיו וְלֹא אַרְפֶּנּוּ. לֹא נָתַתִּי לוֹ רְפָיוֹן עַד שֶׁהֲבִיאוֹתִיו אֶל מִשְׁכַּן שִׁילֹה בִּשְׁבִיל כָּל זֹאת שֶׁעָשָׂה לִי:

ה׳ הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ | וְאִם־תְּעוֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ: {ס}

הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם. הָאֻמּוֹת, בְּהִיוֹתִי גוֹלָה בֵּינֵיכֶם:

אִם תָּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ. אַהֲבַת דּוֹדִי מְמֻנִּי עַל יְדֵי פִּתּוּי וַהֲסָתָה, לָעָזְבוֹ וְלָשׁוּב מֵאַחֲרָיו:

עַד שֶׁתֶּחְפָּץ. בְּעוֹד שֶׁאַהֲבָתוֹ חָפֵץ עָלַי:

ו׳ מִי זֹאת עֹלָה͏ִ מִן־הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עָשָׁן מְקֻטֶּרֶת מֹר͏ִ וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת רוֹכֵל:

מִי זֹאת עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר. כְּשֶׁהָיִיתִי מְהַלֶּכֶת בַּמִּדְבָּר וְהָיָה עַמּוּד הָאֵשׁ וְהֶעָנָן הוֹלְכִים לְפָנַי וְהוֹרְגִים נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים וְשׂוֹרְפִין הַקּוֹצִים וְהַבַּרְקָנִים לַעֲשׂוֹת דֶּרֶךְ מִישׁוֹר, וְהָיָה הֶעָנָן וְהֶעָשָׁן וְרוֹאִין אוֹתָן הָאֻמּוֹת וּמִתְמִיהוֹת עַל גְּדֻלָּתִי, וְאוֹמְרוֹת: ״מִי זֹאת״? כְּלוֹמַר, כַּמָּה גְּדוֹלָה הִיא זֹאת הָעוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר וגו׳:

כְּתִימְרוֹת עָשָׁן. גִּבֹּהַ וְזָקוּף כְּתָמָר:

מְקֻטֶּרֶת מֹר. עַל שֵׁם עֲנַן הַקְּטֹרֶת שֶׁהָיָה מִתְמַר מֵעַל מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי:

רוֹכֵל. בַּשָּׂם הַמּוֹכֵר כָּל מִינֵי בְשָׂמִים:

אַבְקַת. עַל שֵׁם שֶׁכּוֹתְשִׁין אוֹתוֹ וְשׁוֹחֲקִין הֵדֶק כְּאָבָק:

ז׳ הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל:

הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה. אֹהֶל מוֹעֵד וְהָאָרוֹן שֶׁהָיוּ נוֹשְׂאִין בַּמִּדְבָּר:

שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ. שִׁשִּׁים רִבּוֹא סָבִיב לָהּ:

מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל. מִיּוֹצְאֵי הַצָּבָא, לְבַד פְּחוּתִים מִבֶּן עֶשְׂרִים וְהַיְתֵרִים עַל בְּנֵי שִׁשִּׁים:

ח׳ כֻּלָּם͏ אֲחֲזֵי חֶרֶב מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חַרְבּוֹ͏ עַל־יְרֵכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת: {ס}

מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה. מִלְחֶמְתָּהּ שֶׁל תּוֹרָה, וְכֵן הַכֹּהֲנִים הַסּוֹבְבִים אוֹתָהּ הַחוֹנִים סְבִיבוֹת הַמִּשְׁכָּן, מְלֻמְּדֵי סֵדֶר עֲבוֹדָתָם:

אִישׁ חַרְבּוֹ. כְּלֵי זֵינוֹ הֵן מִסֹּרֶת וְסִימָנִים, שֶׁמַּעֲמִידִים עַל יָדָם אֶת הַגִּרְסָא וְהַמָּסוֹרָה שֶׁלֹּא תִּשְׁתַּכַּח:

מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת. פֶּן יִשְׁכָּחוּהָ, וְיָבוֹאוּ עֲלֵיהֶם צָרוֹת וְכֵן הוּא אוֹמֵר: ״נַשְּׁקוּ בַר פֶּן יֶאֱנַף וְתֹאבְדוּ דֶּרֶךְ״:

ט׳ אַפְרִיוֹן עָשָׂה לוֹ͏ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן:

אַפְרִיוֹן עָשָׂה לוֹ. זֶה אֹהֶל מוֹעֵד שֶׁנִּקְבַּע בְּמִשְׁכַּן שִׁילֹה, עָשָׂה לוֹ אַפְרִיוֹן, חֻפַּת כֶּתֶר לְכָבוֹד:

י׳ עַמּוּדָיו͏ עָשָׂה כֶסֶף רְפִידָתוֹ זָהָב מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן תּוֹכוֹ͏ רָצוּף אַהֲבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם:

רְפִידָתוֹ. מִשְׁכָּבוֹ וּמְשָׁכְנוֹ עַל הַכַּפֹּרֶת שֶׁהוּא זָהָב:

מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן. זֶה הַפָּרֹכֶת, שֶׁהָיָה תָּלוּי וְ׳רוֹכֵב׳ עַל כְּלוֹנָסָאוֹת מֵעַמּוּד לְעַמּוּד:

תּוֹכוֹ רָצוּף. סָדוּר בְּרִצְפַּת אַהֲבָה, אָרוֹן וְכַפֹּרֶת וּכְרוּבִים וְלוּחוֹת:

מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם. אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, יְרֵאִים וּשְׁלֵמִים לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא:

י״א צְאֶינָה וּרְאֶינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה־לּוֹ אִמּוֹ͏ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ: {ס}

בְּנוֹת צִיּוֹן. בָּנִים שֶׁמְּצַיְּנִין לוֹ בְּמִילָה וּבִתְפִלִּין וּבְצִיצִית:

בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ. אֹהֶל מוֹעֵד שֶׁהוּא מְעֻטָּר בְּגַוְנִין: תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי. אָמַר רַבִּי נְחוּנְיָא: שָׁאַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי: אֶפְשָׁר שֶׁשָּׁמַעְתָּ מֵאֲבִיךָ מַהוּ: ״בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ״? אָמַר לוֹ: מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיְתָה לוֹ בַּת יְחִידָה וְהָיָה אוֹהֲבָהּ בְּיוֹתֵר. לֹא זָז מֵחַבְּבָהּ עַד

שֶׁקָּרָאָהּ בִּתִּי, שֶׁנֶּאֱמַר "שִׁמְעִי בַת וּרְאִי". לֹא זָז מֵחַבְּבָהּ עַד שֶׁקָּרָאָהּ אֲחוֹתִי, שֶׁנֶּאֱמַר: "פִּתְחִי לִי אֲחֹתִי רַעְיָתִי". לֹא זָז מֵחַבְּבָהּ עַד שֶׁקָּרָאָהּ אִמִּי, שֶׁנֶּאֱמַר "הַקְשִׁיבוּ אֵלַי עַמִּי וּלְאֻמִּי אֵלַי הַאֲזִינוּ". "וּלְאֻמִּי" כְּתִיב. עָמַד רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי וּנְשָׁקוֹ עַל רֹאשׁוֹ וכו':

בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ. יוֹם מַתַּן תּוֹרָה, שֶׁעִטְּרוּהוּ לָהֶם לְמֶלֶךְ וְקִבְּלוּ עָלָיו:

וּבְיוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ. זֶה שְׁמִינִי לְמִלּוּאִים, שֶׁנִּתְנַדֵּב בּוֹ הַמִּשְׁכָּן בַּמִּדְבָּר:

פרק ד׳

א׳ הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מֵהַר גִּלְעָד:

הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי. קִלְסָן וְרִצָּן וְעָרְבוּ עָלָיו קָרְבְּנוֹתֵיהֶם:

עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם. שֶׁחָטְאוּ לְפָנַי בִּימֵי חָפְנִי וּפִינְחָס:

עֵינַיִךְ יוֹנִים. נַוֵּנַיִךְ וּמַרְאִיתֵךְ וְדַגְמָתֵךְ כְּיוֹנָה הַזֹּאת הַדְּבֵקָה בְּבֶן זוּגָהּ, וּכְשֶׁשּׁוֹחֲטִין אוֹתָהּ אֵינָהּ מְפָרֶכֶסֶת אֶלָּא פוֹשֶׁטֶת צַוָּארָהּ, כָּךְ אַתְּ נָתַתְּ שָׁכֶם לִסְבֹּל עֲלֵי וּמוֹרָאִי: מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ

שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים. הַקִּלּוּס הַזֶּה דַּגְמַת קִלּוּס אִשָּׁה הַנֶּאֱהֶבֶת לֶחָתָן. מִבִּפְנִים לְקִשּׁוּרֵיהּ שַׂעְרֵךְ נָאֶה וּמַבְהִיק כְּצֹהַר וְלִבְנוּנִית כִּשְׂעַר עִזִּים לְבָנוֹת הַיּוֹרְדוֹת מִן הֶהָרִים וּשְׂעָרָן מַבְהִיק מֵרָחוֹק. וְהַדִּגְמָא שֶׁדִּמָּה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְכָךְ, זוֹ הִיא: מִבִּפְנִים לְמַחֲנוֹתַיִךְ וּמִשְׁכְּנוֹתַיִךְ, אַף הֲרֵקִים שֶׁבֵּיךְ חֲבִיבִין עָלַי כְּיַעֲקֹב וּבָנָיו שֶׁגָּלְשׁוּ לָרֶדֶת מֵהַר הַגִּלְעָד כְּשֶׁהִשִּׂיגָם לָבָן שָׁם. דָּבָר אַחֵר: כְּאוֹתָן שֶׁצָּבְאוּ עַל מִדְיָן בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן שֶׁהִיא בְּאֶרֶץ גִּלְעָד. וְלָשׁוֹן זֶה בְּמִדְרַשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים:

מִבַּעַד. הוּא לְשׁוֹן מִבִּפְנִים, שֹׁרֶב "בְּעַד" שֶׁבַּמִּקְרָא דָּבָר הַמַּסֵּךְ וּמֵגֵן נֶגֶד דָּבָר אַחֵר, כְּמוֹ "וּבְעַד כּוֹכָבִים יַחְתֹּם", "הָאָרֶץ בְּרִיחֶיהָ בַּעֲדִי", "הַבְעַד עֲרָפֶל". ו"מִבַּעַד" הוּא הַדָּבָר שֶׁהוּא מִבִּפְנִים לְאוֹתוֹ "בְּעַד". לְכָךְ הוּא אוֹמֵר "מִבַּעַד":

צַמָּתֵךְ. לְשׁוֹן דָּבָר הַמְצַמְצֵם הַשֵּׂעָר שֶׁלֹּא יַפְרִיחַ לָצֵאת, וְזוֹ הִיא הַשְּׂבָכָה וְהַקְּשׁוּרִים. וְלֹא יִתֵּכֶן לְפָרֵשׁ צַמָּתֵךְ לְשׁוֹן צֹמֶת, שֶׁתְּהֵא הַתי"ו מֻשְׁרֶשֶׁת בַּתֵּבָה, שֶׁאִם כֵּן, הָיָה לָהּ לִהְיוֹת דְּגוּשָׁה כְּשֶׁהִיא נִסְמֶכֶת לה"א לִפְעֹל בָּהּ פְּעֻלַּת נְקֵבָה, אוֹ לְוי"ו לִפְעֹל בּוֹ פְּעֻלַּת זָכָר כְּמוֹ תי"ו שֶׁל שַׁבָּת, כְּשֶׁהוּא נוֹתְנָהּ לִנְקֵבָה הִיא מַדְגֶּשֶׁת, כְּמוֹ "חַגָּהּ, חָדְשָׁהּ, וְשַׁבָּתָהּ", וְכֵן לְזָכָר, "עוֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ". וְתי"ו שֶׁל צַמָּתֵךְ שֶׁהִיא רָפָה, עַל כָּרְחֵנוּ בָּאָה בְּמָקוֹם ה"א, וְיֵהֵא שָׁם הַקִּשּׁוּר צַמָּה. וּכְשֶׁהוּא סָמוּךְ לְתִתּוֹ לְזָכָר אוֹ לִנְקֵבָה, תֵּהָפֵךְ הַה"א לְתי"ו רָפָה, כְּגוֹן שִׁפְחָה תֵּהָפֵךְ לוֹמַר שִׁפְחָתוֹ, שִׁפְחָתָהּ. וְכֵן אָמָה, אֲמָתוֹ, אֲמָתָהּ. עֶרְוָה, עֶרְוָתוֹ, עֶרְוָתָהּ. וְכֵן זֶה: צַמָּה, צַמָּתוֹ, צַמָּתָהּ, צַמָּתִי, צַמָּתֵךְ:

שֶׁגָּלְשׁוּ. שֶׁנִּקְרְחוּ. גִּבֵּחַ מְתֻרְגָּם גִּלּוּשׁ. כְּשֶׁהַבְּהֵמוֹת יוֹרְדוֹת מִן הָהָר, נִמְצָא הָהָר נִקְרָח וּמְמֹרָט מֵהֶם:

ב׳ שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת שֶׁעָלוּ מִן הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם:

שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת וגו'. אַף קִלּוּס זֶה בִּלְשׁוֹן נוֹי אִשָּׁה:

שִׁנַּיִךְ. דַּקּוֹת וּלְבָנוֹת וּסְדוּרוֹת עַל סִדּוּרָן כְּצֶמֶר וְסֶדֶר הָרְחֵלִים הַבְּרוּרוֹת מִשָּׁאָר הַצֹּאן בְּקֶצֶב וּמִנְיָן. נִמְסָרוֹת לְרוֹעֶה חָכָם וְהָגוּן לְזַהֵר בְּצַמְּרָן, שֶׁעוֹשִׁין אוֹתָן לִכְלֵי מֵילַת. וּמְשַׁמְּרִין אוֹתָן מֵעֵת לֵדָתָן שֶׁלֹּא יִתְלַכְלְכוּ הַצֶּמֶר, וְרוֹחֲצִין אוֹתָם מִיּוֹם אֶל יוֹם:

שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת. לְשׁוֹן מְתֹם. "אֵין מְתֹם בִּבְשָׂרִי", כְּלוֹמַר: תְּמִימוֹת אינטרי"ש בְּלַע"ז:

וְשַׁכֻּלָה. שׁוּם שְׁכוֹל וּמוּם אֵין בָּהֶם. וְנֶאֱמַר הַדִּגְמָא הַזּוֹ עַל שֵׁם גִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, הַכּוֹרְתִים וְאוֹכְלִים אוֹיְבֵיהֶם בְּשִׁנֵּיהֶם סְבִיבוֹתָם. וַהֲרֵי הֵם מִתְרַחֲקִין מִן הַגָּזֵל שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמִן הָעֲרָיוֹת, שֶׁלֹּא יִתְלַכְלְכוּ בַּעֲבֵרָה. וְנֶאֱמַר קִלּוּס זֶה עַל שְׁנַיִם עָשָׂר אֶלֶף אִישׁ שֶׁצָּבְאוּ עַל מִדְיָן בְּקֶצֶב וּמִנְיָן, שֶׁלֹּא נֶחְשַׁד אֶחָד מֵהֶם עַל הָעֲרָיוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר "וְלֹא נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ". וְאַף עַל הִרְהוּר הַלֵּב הֵבִיאוּ כַּפָּרָתָן. וְאַף עַל הַגָּזֵל לֹא נֶחְשְׁדוּ, שֶׁהֵעִיד עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב "וַיְנַקְּחוּ אֶת כָּל הַשָּׁלָל וַיָּבִאוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וגו'". וְלֹא הִבְרִיחַ אֶחָד מֵהֶן פָּרָה אַחַת אוֹ חֲמוֹר אֶחָד:

ג׳ כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ וּמִדְבָּרֵךְ נָאוֶה כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ:

כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׂפְתוֹתַיִךְ. נָאוֹת לְהַבְטִיחַ וְלִשְׁמֹר הַבְטָחָתָם, כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ הַמְרַגְּלִים לְרָחָב הַזּוֹנָה, שֶׁאָמְרוּ לָהּ "אֶת תִּקְוַת חוּט הַשָּׁנִי וגו'", וְשָׁמְרוּ הַבְטָחָתָם:

וּמִדְבָּרֵךְ. דִּבּוּרֵךְ, וַהֲרֵי הוּא מִגְזֶרֶת "הַנִּדְבָּרִים בְּךְ אֵצֶל הַקִּירוֹת", "אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה'". פרלדי"ר בְּלַע"ז:

רַקָּתֵךְ. הִיא גַּבַּהּ הַפָּנִים שֶׁקּוֹרִין פומילי"ש בְּלַע"ז אֵצֶל הָעֵינַיִם, וּבִלְשׁוֹן גְּמָרָא קוֹרִין אוֹתוֹ רוּמְנֵי דְּאַפֵּי. וְדוֹמִין לְפֶלַח, חֲצִי רִמּוֹן מִבַּחוּץ שֶׁהוּא אָדֹם וּסְגַלְגַּל. וַהֲרֵי קִלּוּס בְּנוֹי אִשָּׁה. וְהַדִּגְמָא פֵּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ: רֵיקָנִים שֶׁבֵּיךְ מְלֵאִים מִצְוֹת כְּרִמּוֹן:

מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ. מִבִּפְנִים לְקִשּׁוּרַיִךְ:

ד כְּמִגְדַּל דָּוִיד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבֹּרִים׃

כְּמִגְדַּל דָּוִיד צַוָּארֵךְ. קוֹמָה זְקוּפָה נוֹי בְּאִשָּׁה. וְהַדְּגְמָא ״כְּמִגְדַּל דָּוִד״, הוּא מְצוּדַּת צִיּוֹן שֶׁהוּא מָקוֹם חָזָק וְעֹפֶל וּמִבְצָר, כָּךְ הוּא ״צַוָּארֵךְ״, זוּ לִשְׁכַּת הַגָּזִית, שֶׁהָיְתָה חָזָק וּמִבְצָר שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְאוֹתוֹ הַמִּגְדָּל ״בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת״, בָּנוּי לְנוֹי, לִהְיוֹת הַכֹּל מִסְתַּכְּלִין בּוֹ לִלְמֹד צוּרוֹתָיו וְנוֹי מְלֶאכֶת תַּבְנִיתוֹ. וְהוּא מְגוָּרַת: ״מַלְפֵּנוּ מִבַּהֲמוֹת אָרֶץ״, וְהַתי״ו בְּ״תַלְפִּיּוֹת כְּמוֹ תי״ו שֶׁבְּ״תַּרְמִית״ וּבְ״תַּבְנִית״:

אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו. כָּךְ מִנְהַג הַשָּׁרִים לִתְלוֹת מָגִנֵּיהֶם וְשִׁלְטֵיהֶם בְּכָתְלֵי הַמִּגְדָּלִים:

שִׁלְטֵי. אַשְׁפּוֹת שֶׁנּוֹתְנִין בָּהֶם חִצִּים, כְּמוֹ: ״הֲבִרוּ הַחִצִּים מִלְּאוּ הַשָּׁלְטִים״, וְדוֹמֶה לוֹ לִשְׁכַּת הַגָּזִית, שֶׁמִּשָּׁם הוֹרָאָה יוֹצְאָה, שֶׁהַתּוֹרָה מָגֵן לְיִשְׂרָאֵל. וְיֵשׁ לוֹמַר, אֶלֶף הַמָּגֵן כְּמוֹ מָגֵן הָאֶלֶף, עַל שֵׁם ״דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר״:

כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבֹּרִים. מָצִינוּ שֶׁהַתַּלְמִידִים נִקְרָאִים עַל שֵׁם חִצִּים וּשְׁלָטִים, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר ״כְּחִצִּים בְּיַד גִּבּוֹר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים. אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם״:

ה שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תְּאוֹמֵי צְבִיָּה הָרוֹעִים בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃

שְׁנֵי שָׁדַיִךְ. הַמִּינִיקוֹת אוֹתָךְ, זֶה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תְּאוֹמֵי צְבִיָּה. דֶּרֶךְ צְבִיָּה לִהְיוֹת יוֹלֶדֶת תְּאוֹמִים. כָּךְ שְׁנֵיהֶם שָׁוִים, שְׁקוּלִים זֶה כָּזֶה. דָּבָר אַחֵר: ״שְׁנֵי שָׁדַיִךְ״ עַל שֵׁם הַלּוּחוֹת ״תְּאוֹמֵי צְבִיָּה״ שֶׁהֵם מְכֻוָּנוֹת בְּמִדָּה אַחַת, וַחֲמִשָּׁה דִּבְּרוֹת עַל זוֹ מְכֻוָּנִין דִּבּוּר כְּנֶגֶד דִּבּוּר: ״אָנֹכִי״ כְּנֶגֶד ״לֹא תִרְצָח״, שֶׁהָרוֹצֵחַ מְמַעֵט אֶת הַדְּמוּת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. ״לֹא יִהְיֶה לְךָ״ כְּנֶגֶד ״לֹא תִנְאָף״, שֶׁהַזּוֹנֶה אַחַר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, דֶּרֶךְ אִשָּׁה הַמְנָאֶפֶת תַּחַת אִישָׁהּ תִּקַּח אֶת זָרִים. ״לֹא תִשָּׂא״ כְּנֶגֶד ״לֹא תִגְנֹב״, שֶׁהַגּוֹנֵב סוֹפוֹ לִשָּׁבַע לַשֶּׁקֶר. ״זָכוֹר״ כְּנֶגֶד ״לֹא תַעֲנֶה״, שֶׁהַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת מֵעִיד שֶׁקֶר בְּבוֹרְאוֹ, לוֹמַר שֶׁלֹּא שָׁבַת בְּשַׁבַּת בְּרֵאשִׁית. ״כַּבֵּד״ כְּנֶגֶד ״לֹא תַחְמֹד״, שֶׁהַחוֹמֵד סוֹפוֹ לְהוֹלִיד בֵּן שֶׁמַּקְלֶה אוֹתוֹ וּמְכַבֵּד לְמִי שֶׁאֵינוֹ אָבִיו:

הָרֹעִים. אֶת צֹאנָם בַּשּׁוֹשַׁנִּים וּמַדְרִיכִים אוֹתָם בְּדֶרֶךְ נוֹחָה וִישָׁרָה:

ו עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים אֵלֵךְ לִי אֶל הַר הַמֹּור וְאֶל גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה׃

עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם. עַד שֶׁתִּתְפַּשֵּׁט הַחַמָּה:

וְנָסוּ הַצְּלָלִים. הֵיא עֵת שֶׁרֶב וְחֹם הַיּוֹם אֲנִי אֵצִילֵךְ וְאֵתֶךְ אֲרֵכָה עָלַי:

הַיּוֹם. הוּא הַשֶּׁמֶשׁ, וְכֵן ״לְרוּחַ הַיּוֹם״, וְכֵן ״כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בֹּעֵר כַּתַּנּוּר״. וּמְשֻׁיָּפוּחַ הַיּוֹם, ״אֵלֵךְ לִי בְּהַר הַמּוֹרִיָּה״, בְּבֵית עוֹלָמִים. בְּבֵרֵאשִׁית רַבָּה. כְּלוֹמַר: מִשֶּׁחָטְאוּ אָז לְפָנַי לְחַלֵּל אֶת קָדְשַׁי וְלִנְאֹץ מִנְחָתִי בֵּימֵי חָפְנִי וּפִנְחָס, אֶסְתַּלֵּק מֵעֲלֵיכֶם וְאֶטֹּשׁ מִשְׁכָּן הַזֶּה וְאֶבְחַר לִי בְּהַר הַמּוֹרִיָּה, בְּבֵית עוֹלָמִים. וְשָׁם ״כֻּלָּךְ יָפָה . . . וּמוּם אֵין בָּךְ״, וְאֵרְצֶה שָׁם כָּל קָרְבְּנוֹתַיִךְ:

ז כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ׃ {ס}

ח אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי תָּשׁוּרִי | מֵרֹאשׁ אֲמָנָה מֵרֹאשׁ שְׂנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְעֹנוֹת אֲרָיוֹת מֵהַרְרֵי נְמֵרִים׃

אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה. כְּשֶׁתִּגְלוּ מִלְּבָנוֹן זֶה, אִתִּי תִּגְלוּ, כִּי אֲנִי אֶגְלֶה עִמָּכֶם:

אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי. וּכְשֶׁתָּשׁוּבוּ מִן הַגּוֹלָה, אֲנִי אָשׁוּב עִמָּכֶם, וְאַף כָּל יְמֵי הַגּוֹלָה, בְּצָרָתְךָ לִי צָר. וְעַל כֵּן כָּתַב, ״אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי״, כְּשֶׁתִּגְלוּ מִלְּבָנוֹן זֶה, אִתִּי תָּבוֹאִי, וְלֹא כָּתַב, ״אִתִּי לִלְבָנוֹן תָּבוֹאִי״, לוֹמַר, מִשְׁעַת יְצִיאַתְכֶם מִכָּאן עַד שְׁעַת בִּיאַתְכֶם כָּאן, אֲנִי עִמָּכֶם בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּצְאוּ וְתָבוֹאוּ:

תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה. בְּקַבְּצִי אֶת נִדָּחַיִךְ, תִּסְתַּכְּלִי וְתִתְבּוֹנְנִי מַה שָׂכַר פְּעֻלָּתֵךְ מֵרֵאשִׁית הָאֱמוּנָה שֶׁהֶאֱמַנְתְּ בִּי: לְכִתְּךָ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר, וּמַסָּעוֹתַיִךְ וַחֲנִיּוֹתַיִךְ עַל פִּי, וּבִיאָתֵךְ לְרֹאשׁ שְׂנִיר וְחֶרְמוֹן שֶׁהָיוּ מְעוֹנוֹת אֲרָיוֹת, סִיחוֹן וְעוֹג. דָּבָר אַחֵר: ״מֵרֹאשׁ אֲמָנָה״, הַר הוּא בִּגְבוּל צְפוֹנָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּשְׁמוֹ אֲמָנָה, וּבִלְשׁוֹן מִשְׁנָה טוּרֵי אַמְנוֹן, וְהוּא הָהָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ ״מִן הַיָּם הַגָּדוֹל תְּתָאוּ לָכֶם הֹר הָהָר״. וּכְשֶׁהַגָּלְיוֹת נִקְבָּצוֹת וּמַגִּיעוֹת שָׁם, הֵם צוֹפִים מִשָּׁם וְרוֹאִין גְּבוּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַאֲוִירָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּשְׂמֵחִים וְאוֹמְרִים הוֹדָיָה. לְכָךְ נֶאֱמַר: ״תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה״:

ט לִבַּבְתִּנִי אֲחֹתִי כַּלָּה לִבַּבְתִּנִי (באחד) [בְּאַחַת] מֵעֵינַיִךְ בְּאַחַד עָנָק מִצַּוְּרֹנָיִךְ׃

לִבַּבְתִּנִי. מָשַׁכְתְּ אֶת לִבִּי אֵלַיִךְ:

בְּאַחַת מֵעֵינַיִךְ. הַרְבֵּה דְּגָמוֹת טוֹבוֹת שֶׁבְּיָדִי, לוּלֵא הָיְתָה בְּיָדִי אֶלָּא אַחַת מֵהֶן הָיִיתִי מְחַבְּבֵךְ בְּיוֹתֵר, וְכָל שֶׁכֵּן בְּכֻלָּן, וְכֵן: ״בְּאַחַד עָנָק מִצַּוְּרֹנָיִךְ״, בְּאֶחָד מִרְבִידֵי עַנְקֵי קְשׁוּטֵיךְ. הֵם תַּכְשִׁיטֵי מִצְוָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְצַיְּנִין בָּהֶם. דָּבָר אַחֵר: ״בְּאַחַד עָנָק״, בְּאֶחָד מֵאֲבוֹתַיִךְ, הוּא ״אֶחָד הָיָה״ מְיֻחָד, וְזֶה אַבְרָהָם הַנִּקְרָא עָנָק: ״הָאָדָם הַגָּדוֹל בָּעֲנָקִים״:

י מַה־יָּפוּ דֹדַיִךְ אֲחֹתִי כַלָּה מַה־טֹּבוּ דֹדַיִךְ מִיַּיִן וְרֵיחַ שְׁמָנַיִךְ מִכָּל־בְּשָׂמִים׃

מַה יָּפוּ דֹדַיִךְ. כָּל מָקוֹם שֶׁהֶרְאִית לִי שָׁם חִבָּה יָפָה הוּא בְּעֵינַי: גִּלְגָּל, שִׁילֹה, נוֹב וְגִבְעוֹן, וּבֵית עוֹלָמִים. הוּא שֶׁיָּסַד הַבַּבְלִי: ״מְנוּחָה וּשְׁאָר וְעוּדִים״. ״מְנוּחָה״, זוּ יְרוּשָׁלַיִם. ״וּשְׁאָר וְעוּדִים״, מָקוֹם שֶׁנִּתְעַדָּה שָׁם שְׁכִינָה לְיִשְׂרָאֵל׃

וְרֵיחַ שְׁמָנַיִךְ. שֵׁם טוֹב׃

יא נָפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ כַּלָּה דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ וְרֵיחַ שַׂלְמֹתַיִךְ כְּרֵיחַ לְבָנוֹן׃

נֹפֶת. מָתוֹק׃

תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ. טְעֲמֵי תוֹרָה׃

וְרֵיחַ שַׂלְמֹתַיִךְ. מִצְוֹת הֲגוּנוֹת הַנּוֹהֲגוֹת בְּשַׂלְמוֹתַיִךְ: צִיצִית, תְּכֵלֶת, בִּגְדֵי כְהֻנָּה, אִסּוּר שַׁעַטְנֵז׃

יב גַּן | נָעוּל אֲחֹתִי כַלָּה גַּל נָעוּל מַעְיָן חָתוּם׃

גַּן נָעוּל. עַל שֵׁם צְנִיעוּת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין פְּרוּצוֹת בַּעֲרָיוֹת׃

גַּל נָעוּל. יֵשׁ לְפָרְשׁוֹ לְשׁוֹן מַעְיָן כְּמוֹ ״גֵּלוֹת עִלָּיוֹת״. וְיֵשׁ לְפָרְשׁוֹ לְשׁוֹן שַׁעַר, וְהוּא לָשׁוֹן אֲרַמִּי, בַּתַּלְמוּד: ״טְרוֹקוּ גַּלֵּי״׃

יג שְׁלָחַיִךְ פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים עִם פְּרִי מְגָדִים כְּפָרִים עִם־נְרָדִים׃

שְׁלָחַיִךְ. אֶרֶץ יְבֻשָּׁה קְרוּיָה בֵּית הַשִּׁלְחִין, וְצָרִיךְ לְהַשְׁקוֹתָהּ תָּמִיד. וּשְׁדֵה בֵּית הַבַּעַל יָפָה הֵימֶנָּה. וְכָאן קִלֵּס הַיָּבֵשׁ, שְׁלָחַיִךְ חֲרֵי הֵן מְלֵאִין כָּל טוּב כְּפַרְדֵּס רִמּוֹנִים. וְזֶה עַל שֵׁם קְטָנִים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל מַרְטִיבִים מַעֲשִׂים טוֹבִים כְּפַרְדֵּס רִמּוֹנִים׃

כְּפָרִים עִם נְרָדִים. מִינֵי בְּשָׂמִים הֵם׃

יד נֵרְדְּ | וְכַרְכֹּם קָנֶה וְקִנָּמוֹן עִם כָּל־עֲצֵי לְבוֹנָה מֹר וַאֲהָלוֹת עִם כָּל־רָאשֵׁי בְשָׂמִים׃

טו מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנֹזְלִים מִן־לְבָנוֹן׃

מַעְיַן גַּנִּים. כָּל זֶה מוּסָב עַל ״שְׁלָחַיִךְ״, וּמְקַלְסָן כְּמַעְיָן הַמַּשְׁקֶה אוֹתָן. וְהַדִּגְמָא: עַל שֵׁם טְבִילוֹת טַהֲר שֶׁבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל טוֹבְלוֹת׃

וְנֹזְלִים מִן לְבָנוֹן. מִמְּקוֹם נְקִיּוּת בְּאֵין עֲכִירַת טִיט׃

טז עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן הָפִיחִי גַּנִּי יִזְּלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מְגָדָיו׃

עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן. אַחַר שֶׁעָרַב עָלַי רֵיחֵךְ וְנוֹי מִשְׁכְּנוֹתַיִךְ, אֲנִי מְצַוֶּה אֶת הָרוּחוֹת צָפוֹן וְתֵימָן לְהָפִיחַ בְּגַנֵּךְ לָצֵאת רֵיחֵךְ הַטּוֹב לְמֶרְחוֹק, וְהַדִּגְמָא: עַל שֵׁם שֶׁהַגָּלֻיּוֹת מִתְקַבְּצוֹת, וּמִכָּל הַגּוֹיִם מְבִיאִים אוֹתָם מִנְחָה לִירוּשָׁלַיִם, וּבִימֵי הַבָּנְיָן יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל נִקְבָּצִים שָׁם לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים, וְיִשְׂרָאֵל מְשִׁיבִין: ״יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ״, אִם אַתָּה שָׁם הַכֹּל שָׁם׃

פרק ה׳

א בָּאתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כַלָּה אָרִיתִי מוֹרִי עִם־בָּשְׂמִי אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם־דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי יֵינִי עִם־חֲלָבִי אִכְלוּ רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים׃ {ס}

בָּאתִי לְגַנִּי. בִּימֵי חֲנֻכַּת הַבַּיִת׃

אָרִיתִי. לָקַטְתִּי, וְהוּא לְשׁוֹן מִשְׁנָה: ״כְּמֵלֹא אוֹרָה וְסִלּוֹ״, וְאַף לְשׁוֹן מִקְרָא ״וְאָרוּהָ כָּל עֹבְרֵי דָרֶךְ״. וְנֶאֱמַר עַל שֵׁם הַקְּטֹרֶת, שֶׁהַקְּטִירוּ קְטֹרֶת יָחִיד הַנִּשִּׂיאִים עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן וְנִתְקַבְּלָה, וְהוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג לְדוֹרוֹת. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר: ״אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי״. יֵשׁ דִּבַּשׁ שֶׁהוּא גָּדֵל בְּקָנִים, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר: ״בִּיעָרַת הַדְּבָשׁ״. וְ״יַעֲרַת״ הִיא לְשׁוֹן קָנֶה, כְּמוֹ ״וַתָּשֶׂם בַּסּוּף״, וְשִׁוִּיתָהּ בְּיַעֲרָא. וּמוֹצְצִין הַדְּבַשׁ וּמַשְׁלִיכִין הָעֵץ. וַאֲנִי מֵרֹב חִבָּה ״אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם דִּבְשִׁי״, אָכַלְתִּי הַקָּנֶה עִם הַדְּבַשׁ, אֶת שֶׁאֵינוֹ רָאוּי עִם הָרָאוּי, קְטֹרֶת נְדָבָה, וְכֵן שְׁעִירֵי חַטָּאת שֶׁהִקְרִיבוּ הַנְּשִׂיאִים, וְאֵין חַטָּאת קְרֵבָה נְדָבָה, וַאֲנִי קִבַּלְתִּים בּוֹ בַיּוֹם׃

שָׁתִיתִי יֵינִי. הֵם הַנְּסָכִים׃

עִם חֲלָבִי. מְתִקוּ וְצַחוּ מֵחָלָב׃

אִכְלוּ רֵעִים. בְּאֹהֶל מוֹעֵד אַהֲרֹן וּבָנָיו, וּבְבֵית עוֹלָמִים הַכֹּהֲנִים כֻּלָּם:

שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים. אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל אוֹכְלֵי בְּשַׂר זֶבַח הַשְּׁלָמִים שֶׁהִקְרִיבוּ לַחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ:

ב׳ אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל | דּוֹדִי דוֹפֵק פִּתְחִי־לִי אֲחֹתִי רַעְיָתִי יוֹנָתִי תַּמָּתִי שֶׁרֹּאשִׁי נִמְלָא־טָל קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי לָיְלָה:

אֲנִי יְשֵׁנָה. כְּשֶׁהָיִיתִי שְׁלֵוָה וּשְׁקֵטָה בְּבֵית רִאשׁוֹן, נוֹאַשְׁתִּי מֵעֲבֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כִּישֵׁנָה וְנִרְדָּמֶת:

וְלִבִּי עֵר. זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כָּךְ נִדְרַשׁ בְּפִסְיקְתָא:

וְלִבִּי עֵר. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא צוּר לְבָבִי וְחֶלְקִי עֵר לְשָׁמְרֵנִי וּלְהֵיטִיב לִי:

קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק. מַשְׁרֶה שְׁכִינָתוֹ עַל הַנְּבִיאִים וּמַזְהִיר עַל יְדֵיהֶם הַשְׁכֵּם וְשָׁלוֹחַ:

פִּתְחִי לִי. אַל תִּגְרְמִי לִי שֶׁאֶסְתַּלֵּק מֵעָלַיִךְ:

שֶׁרֹּאשִׁי נִמְלָא טָל. לְשׁוֹן אָדָם שֶׁבָּא בַּלַּיְלָה דּוֹפֵק עַל פֶּתַח אֲהוּבָתוֹ. אוֹמֵר כֵּן: ״בִּשְׁבִיל חִבָּתֵךְ בָּאתִי בַּלַּיְלָה בְּעֵת הַטַּל אוֹ הַגֶּשֶׁם״. וְהַדִּגְמָא: ״שֶׁרֹּאשִׁי נִמְלָא טָל״ שֶׁאֲנִי מָלֵא רָצוֹן וְנַחַת רוּחַ אֲבָרָהָם אָבִינוּ, שֶׁעָרְבוּ עָלַי מַעֲשָׂיו כַּטַּל, וְהִנְנִי בָא אֵלַיִךְ טָעוּן בְּרָכוֹת וְשִׁלּוּחַ שְׂכַר מַעֲשִׂים טוֹבִים אִם תָּשׁוּבִי אֵלָי:

קְוֻצּוֹתַי רְסִיסֵי לָיְלָה. אַף בִּידֵי הַרְבֵּה קְבוּצוֹת מִינֵי פַּרְעָנִיּוֹת לִפְרָע מֵעוֹזְבֵי וּמְמָאֲצֵי. ״טַל״ הוּא לְשׁוֹן נַחַת:

רְסִיסֵי לָיְלָה. גִּשְׁמֵי לַיְלָה שֶׁהֵן טוֹרַח וַעֲיֵפוּת. ״רְסִיסֵי״ תַּרְגּוּם שֶׁל ״רְבִיבִים״, ״וְכִרְבִיבִים עֲלֵי עֵשֶׂב,״ ״וְכִרְסִיסֵי מַלְקוֹשׁ״ קְווּצוֹת הֵן דְּבוּקֵי שַׂעֲרוֹת הָרֹאשׁ הַמְדֻבָּקִים יַחַד שֶׁקּוֹרִין פלוצייל״ש. וּלְפִי שֶׁאַחַז הַמִּקְרָא בִּלְשׁוֹן טַל וּמָטָר, אָחַז בִּלְשׁוֹן רֹאשׁ וּקְוֻצּוֹת, שֶׁדֶּרֶךְ טַל וּמָטָר לְהֵאָחֵז בַּשֵּׂעָר וּבַקְוֻצּוֹת. וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ ״טַל וּרְסִיסֵי לָיְלָה״ שְׁנֵיהֶם לְטוֹבָה שֶׁכֵּן מְצוֹת קַלּוֹת הַנּוֹחוֹת לְהֵעָשׂוֹת כְּטַל, וּשְׁכַר מִצְוֹת חֲמוּרוֹת הַקָּשׁוֹת כְּטוֹרַח רְסִיסֵי לָיְלָה:

ג׳ פָּשַׁטְתִּי אֶת־כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה רָחַצְתִּי אֶת־רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם:

פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי. כְּלוֹמַר, כְּבָר לִמַּדְתִּי לְעַצְמִי דְּרָכִים אֲחֵרִים; לֹא אוּכַל לָשׁוּב אֵלַיִךְ עוֹד, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר, ״וּמִן אָז חָדַלְנוּ לְקַטֵּר לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וגו׳״ שֶׁהָיוּ הַדְּרָכִים הָאֵלֶּה יְשָׁרִים בְּעֵינֵיהֶם. וּלְשׁוֹן ״פָּשַׁטְתִּי אֶת כֻּתָּנְתִּי, רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי״, לְשׁוֹן תְּשׁוּבַת הָאִשָּׁה הַמְנָאֶפֶת שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה לְפִתּוֹחַ לְבַעְלָהּ הַדֶּלֶת, וּלְפִי שֶׁפֶּתַח הַכָּתוּב בִּלְשׁוֹן ״אֲנִי יְשֵׁנָה, קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק״, סֵיֵם בִּלְשׁוֹן תְּשׁוּבָה הַנּוֹפֶלֶת עַל לְשׁוֹן דּוֹפֵק עַל הַדֶּלֶת בְּעֵת מִשְׁכַּב הַשָּׁנָה בַּלֵּילוֹת:

ד׳ דּוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ מִן־הַחֹר וּמֵעַי הָמוּ עָלָיו:

דּוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ מִן הַחוֹר. שֶׁאֵצֶל הַדֶּלֶת, וְרָאִיתִי יָדוֹ, וְנֶהְפְּכוּ עָלַי חֲמוֹן מֵעַי לָשׁוּב לְאַהֲבָתוֹ וְלִפְתֹּחַ לוֹ:

ה׳ קַמְתִּי אֲנִי לְפְתֹּחַ לְדוֹדִי וְיָדַי נָטְפוּ־מוֹר וְאָצְבְּעֹתַי מוֹר עֹבֵר עַל כַּפּוֹת הַמַּנְעוּל:

קַמְתִּי אֲנִי לְפְתֹּחַ לְדוֹדִי וְיָדַי נָטְפוּ מוֹר. כְּלוֹמַר, בְּלֵב שָׁלֵם וְנֶפֶשׁ חֲפֵצָה, כְּמִקְשֶׁטֶת עַצְמָהּ לְהִתְאַהֵב עַל אִישָׁהּ בְּרֵיחַ טוֹב:

מוֹר עֹבֵר. רֵיחַ עוֹבֵר וּמִתְפַּשֵּׁט לְכָל צַד:

ו׳ פָּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק עָבָר נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ קְרָאתִיו וְלֹא עָנָנִי:

וְדוֹדִי חָמַק עָבָר. נִסְתַּר וְנִכְסָה מִמֶּנִּי, כְּמוֹ ״חֲמוּקֵי יְרֵכַיִךְ״, סְתָרֵי יְרֵכַיִךְ, עַל שֵׁם שֶׁהַיֶּרֶךְ בַּסֵּתֶר. ״עַד מָתַי תִּתְחַמָּקִין״, תִּסָּתְרִי וְתִתְכַּסִּי מֵחֲמַת בּוּשָׁה שֶׁמַּעֲלָתְךְ בִּי:

נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ. שֶׁאָמַר ״לֹא אָבֹא אֶל בֵּיתֶךְ, כִּי מִתְחִלָּה לֹא אָבִית לְפָתוֹחַ״.

ז׳ מְצָאַנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר הִכּוּנִי פְצָעוּנִי נָשְׂאוּ אֶת־רְדִידִי מָעָלַי שֹׁמְרֵי הַחֹמוֹת:

בִּקַּשְׁתִּיהוּ וגו׳: מְצָאַנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר. וְתוֹפְסִין גַּנָּבִים הַמְהַלְכִים בַּלֵּילוֹת:

הִכּוּנִי פְצָעוּנִי. חָבְלוּ בִּי חַבּוּרָה. כָּל פֶּצַע, לְשׁוֹן מַכַּת כְּלִי זַיִן הוּא, נברדור״א בְּלַעַ״ז:

רְדִידִי. עֲדָיַי הַמְרוּדָּד וְהַמְרוּקָּע עָלַי, וְכֵן כָּל הָעִנְיָן לְשׁוֹן אִשָּׁה נְעוּרִים הַמִּתְאוֹנֶנֶת עַל בַּעַל נְעוּרֶיהָ וּמְבַקֶּשְׁתּוֹ. וְזוּ הִיא הַדִּגְמָא:

דּוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ מִן הַחוֹר. כְּשֶׁאָמַרְתִּי, ״רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי וְלֹא אֶפְתַּח לָךְ, וְלֹא אָשׁוּב מִן עֲבוֹדַת אֱלִילִים שֶׁבָּחַרְתִּי בָהּ״:

שָׁלַח יָדוֹ. וְהֶרְאָה נִקְמָתוֹ בִּימֵי אָחָז, וְהֵבִיא עָלָיו חֵיל מֶלֶךְ אֲרָם, ״וַיַּכּוּ בוֹ וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שִׁבְיָה גְּדוֹלָה וגו׳ וַיַּהַרֹג פֶּקַח בֶּן רְמַלְיָהוּ בִּיהוּדָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף בְּיוֹם אֶחָד״:

וּמֵעַי הָמוּ עָלָיו. בָּא חִזְקִיָּהוּ בְנוֹ וְשָׁב בְּכָל לְבָבוֹ לִדְרוֹשׁ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּל דּוֹרוֹ שְׁלֵמִים, לֹא קָם דּוֹר בִּישְׁרָאֵל כְּמוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁמְּפוֹרָשׁ בְּחֵלֶק: ״בָּדְקוּ מִדָּן וְעַד בְּאֵר שֶׁבַע וְלֹא מָצְאוּ עַם הָאָרֶץ, מִגַּבַּת וְעַד אַנְטוֹכְיָא, וְלֹא מָצְאוּ אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁאֵין בְּקִיאִין בְּהִלְכוֹת טָמְאָה וְטָהֳרָה״. וְזֶהוּ: ״וְיַדֵּי נָטְפוּ מוֹר וגו׳״. אַף יֹאשִׁיָּהוּ נֶאֱמַר בּוֹ ״וְכָמוֹהוּ לֹא הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ״, כִּי רָאָה פּוּרְעָנוּת שֶׁבָּאָה עַל מְנַשֶּׁה וְעַל אָמוֹן, לְקַיֵּם: ״שָׁלַח יָדוֹ מִן הַחוֹר וּמֵעַי הָמוּ עָלָיו״:

פָּחַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי חָמַק עָבָר. לֹא בִטֵּל גְּזֵרָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּחִזְקִיָּהוּ, ״הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִשָּׂא כָּל אֲשֶׁר בְּבֵיתֶךָ וגו׳. וּמִבָּנֶיךָ אֲשֶׁר תּוֹלִיד״ אֵלּוּ דָּנִיֵּאל, חֲנַנְיָה, מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה; וְאַף בְּיֹאשִׁיָּהוּ עַל יְדֵי חֻלְדָּה הַנְּבִיאָה ״הִנְנִי מֵבִיא רָעָה אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל יֹשְׁבָיו וגו׳״, וְאוֹמֵר, ״וְכָמוֹהוּ לֹא הָיָה לְפָנָיו מֶלֶךְ וגו׳. אַךְ לֹא שָׁב ה׳ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר חָרָה אַפּוֹ בִּיהוּדָה עַל כָּל הַכְּעָסִים אֲשֶׁר הִכְעִיסוֹ מְנַשֶּׁה. וַיֹּאמֶר ה׳, ׳גַּם אֶת יְהוּדָה אָסִיר מֵעַל פָּנַי כַּאֲשֶׁר הֲסִרֹתִי אֶת יִשְׂרָאֵל וּמָאַסְתִּי אֶת הָעִיר הַזֹּאת״׳:

נַפְשִׁי יָצְאָה בְדַבְּרוֹ. יָצְאָה מִמֶּנִּי בְּדַבְּרוֹ דָּבָר זֶה:

בִּקַּשְׁתִּיהוּ וְלֹא מְצָאתִיהוּ. וְאִם תֹּאמַר, ״הֲלֹא יִרְמְיָה עוֹמֵד וּמִתְנַבֵּא בִּימֵי יְהוֹיָקִים וְצִדְקִיָּהוּ, ׳שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם׳״, לֹא לְבַטֵּל הַגְּזֵרָה, אֶלָּא לְהָקֵל הַפֻּרְעָנוּת וּלְהָכִין מַלְכוּתָם בְּשׁוּבָם מִן הַגּוֹלָה, לְנָטְעָם מֵאֵין נְתִישָׁה וְלִבְנוֹתָם מֵאֵין הוֹרֵס:

מְצָאַנִי הַשֹּׁמְרִים. נְבוּכַדְנֶאצַּר וְחֵילוֹתָיו:

הַסֹּבְבִים בָּעִיר. לִנְקוֹם נִקְמָתוֹ שֶׁל מָקוֹם:

נָשְׂאוּ אֶת רְדִידִי. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ:

שֹׁמְרֵי הַחֹמוֹת. אַף מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שֶׁהָיוּ שׁוֹמְרִים חוֹמוֹתֶיהָ כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר, ״עַל חוֹמֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַיִם וגו׳״ הֵם הִצִּיתוּ בּוֹ אֶת הָאוּר, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר, ״מִפְּרוֹם שָׁלַח אֵשׁ וגו׳״:

ח׳ הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלִַם אִם־תִּמְצְאוּ אֶת־דּוֹדִי מַה־תַּגִּידוּ לוֹ שְׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי:

הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם. הָאֻמּוֹת: אַנְשֵׁי נְבוּכַדְנֶאצַּר שְׂרֵאיתֶם בַּחֲנַנְיָה, מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה מוֹסְרִים עַצְמָם לְכִבְשַׁן הָאֵשׁ, וְאֶת דָּנִיֵּאל לְגוֹב אֲרָיוֹת עַל עִסְקֵי הַתְּפִלָּה, וְאֶת דּוֹרוֹ שֶׁל מָרְדְּכַי בִּימֵי הָמָן:

אִם תִּמְצְאוּ אֶת דּוֹדִי. לֶעָתִיד לָבוֹא לְיוֹם הַדִּין, שֶׁיְּבַקֵּשׁ מִכֶּם לְהָעִיד עָלַי, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר, ״יִתְּנוּ עֵדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ״:

מַה תַּגִּידוּ לוֹ. שֶׁתָּעִידוּ עָלַי שֶׁבִּשְׁבִיל אַהֲבָתוֹ חָלִיתִי בִּיסוּרִים קָשִׁים בֵּינֵיכֶם. יָבֹא נְבוּכַדְנֶאצַּר וְיַעְיד, יָבֹא אֱלִיפַז וְצוֹפַר וְכָל נְבִיאֵי הָאֻמּוֹת, וְיָעִידוּ עָלַי שֶׁקִּנַּמְתִּי אֶת הַתּוֹרָה:

ט׳ מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד הַיָּפָה בַּנָּשִׁים מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד שְׁכָכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

מַה דּוֹדֵךְ מִדּוֹד. כָּךְ הָיוּ שׁוֹאֲלִין הָאֻמּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, ״מָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל הָאֱלֹהִים שֶׁכָּךְ אַתֶּם נִשְׂרָפִים וְנִצְלָבִים עָלָיו״?

שְׁכָכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ. לְהָעִיד לוֹ עַל אַהֲבָתֵךְ:

י׳ דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם דָּגוּל מֵרְבָבָה:

דּוֹדִי צַח. לָבָן, כְּמוֹ ״צַחוּ מֵחָלָב״:

וְאָדוֹם. אַפְרֶשׁ תִּחְלָה כָּל הָעִנְיָן לְפִי פְּשׁוּטוֹ, בְּקִילּוּס נוֹי בָּחוּר כְּשֶׁהוּא לָבָן וּפָנָיו אַדְמוֹנִיּוֹת:

דָּגוּל מֵרְבָבָה. נִדְגָּל בַּחֲיָלוֹת הַרְבֵּה, רַבִּים חֲיָלוֹתָיו. רַבָּבוֹת הַרְבֵּה קְרוּיִין רְכָבָה, שֶׁנֶּאֱמַר ״רִכְבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךְ״:

י״א רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב:

רֹאשׁוֹ. מַבְהִיק כְּכֶתֶם פָּז. כֶּתֶם הוּא לְשׁוֹן סְגֻלַּת מְלָכִים שֶׁאוֹצְרִין בְּבֵית גְּנָזֵיהֶם, וְכֵן ״יִשְׁנָא הַכֶּתֶם הַטּוֹב״, וְכֵן ״וְלַכֶּתֶם אָמַרְתִּי מִבְטַחִי״, וְכֵן ״וַחֲלִי כָתֶם״:

קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים. לְשׁוֹן תְּלוּיִים, פנדלויי״ש בְּלַעַ״ז:

שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב. כָּל אֵלֶּה נוֹי לְבָחוּר:

י״ב עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל־אֲפִיקֵי מָיִם רְחֲצוֹת בֶּחָלָב יֹשְׁבוֹת עַל־מִלֵּאת:

עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל אֲפִיקֵי מָיִם. עֵינָיו עַל אֲפִיקֵי מַיִם נָאוֹת כְּעֵינֵי יוֹנִים. אֲפִיקֵי מַיִם עֲרָבִים לְמַרְאֶה, וְהַבַּחוּרִים יוֹצְאִים שָׁם לָשׂוּט. וְכֵן מְקַלֵּס הַמְשׁוֹרֵר: עֵינֵי דּוֹדִי, כְּשֶׁהוּא מַבִּיט עַל אֲפִיקֵי מַיִם, דּוֹמוֹת לְעֵינֵי יוֹנִים:

רְחֲצוֹת. עֵינֵי דּוֹדִי בֶּחָלָב:

יִשְׁבוֹת עַל מִלֵּאת. כָּל זֶה לְשׁוֹן נוֹי. לֹא בוֹלְטוֹת יוֹתֵר מִדַּאי וְלֹא שׁוֹקְעוֹת, אֶלָּא יוֹשְׁבוֹת עַל מִלֵּאת, גּוּמָא שֶׁלָּהֶם. (סְפָרִים אֲחֵרִים: הָעַיִן לְפִי הַגּוּמָא.) הָעִנְיָן לְפִי הַדֶּגֶמָא. וְהוּא לְשׁוֹן כָּל דָּבָר שֶׁעָשׂוּי לְמַלּוֹאת גּוּמָא הָעֲשׂוּיָה לוֹ לְמוֹשָׁב כְּמוֹ "אַבְנֵי מִלֵּאים", "וּמִלֵּאתָ בוֹ מִלֵּאת אֶבֶן":

י״ג לְחָיָו כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם מִגְדְּלוֹת מֶרְקָחִים שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים נֹטְפוֹת מֹר עֹבֵר:

לְחָיָו כַּעֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם. אֲשֶׁר שָׁם בְּאוֹתָם עֲרוּגוֹת גְּדוּלֵי מֶרְקָחִים:

מִגְדְּלוֹת מֶרְקָחִים. מִגְדָּלוֹת שֶׁל מֶרְקָחִים, גְּדוּלֵי בְשָׂמִים שֶׁמְּפַטְּמִים אוֹתָם מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ:

י״ד יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ מֵעָיו עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלָּפֶת סַפִּירִים:

גְּלִילֵי זָהָב. כְּאוֹפַנֵּי זָהָב:

מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ. כָּל לְשׁוֹן מוֹשַׁב אֶבֶן יְקָרָה בְּזָהָב קָרוּי מִלֵּאת:

עֶשֶׁת. לְשׁוֹן "שָׁמְנוּ עָשְׁתּוֹ". קִבּוּץ עָב קָרוּי עֶשֶׁת משששא"ה בְּלַע"ז:

שֵׁן. מֵעֲצָמוֹת פִּיל:

מְעֻלָּפֶת סַפִּירִים. מְקוּשֶׁטֶת וּמְתוּקֶנֶת בְּסַפִּירִים, לְשׁוֹן "וַתִּתְעַלָּף", דִּמְתַרְגְּמִינַן וְאִתַּקַּנַת:

ט״ו שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְיֻסָּדִים עַל־אַדְנֵי־פָז מַרְאֵהוּ כַּלְּבָנוֹן בָּחוּר כָּאֲרָזִים:

שׁוֹקָיו. כְּעַמּוּדֵי שֵׁשׁ הַמְיֻסָּדִים עַל אַדְנֵי פָז:

עַמּוּדֵי שֵׁשׁ. עַמּוּדֵי שַׁיִשׁ, וַחֲבֵרוֹ בְּמְגִלַּת אֶסְתֵּר, "עַל גְּלִילֵי כֶסֶף וְעַמּוּדֵי שֵׁשׁ". וּמַרְאֵהוּ גָּבוֹהַּ כְּאַרְזֵי הַלְּבָנוֹן:

בָּחוּר כָּאֲרָזִים. נִבְחָר בֵּין הַבָּנִים כְּאֶרֶז בֵּין שְׂאָר עֵצִים:

ט״ז חִכּוֹ מַמְתַקִּים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים זֶה דוֹדִי וְזֶה רֵעִי בְּנוֹת יְרוּשָׁלִָם:

חִכּוֹ מַמְתַקִּים. דְּבָרָיו עֲרֵבִים:

זֶה דוֹדִי. זֶה דְּמוּת דּוֹדִי וְזֶה דְּמוּת רֵעִי, וְעַל כָּל אֵלֶּה חָלִיתִי לְאַהֲבָתוֹ. וְהַדֶּגֶמָא כְּלַפֵּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּךְ הִיא:

דּוֹדִי צַח. וְלָבָן לְהַלְבִּין עֲוֹנוֹתַי. צַח וְלָבָן כְּשֶׁנִּרְאָה בְּסִינַי נִרְאָה כְּזָקֵן מוֹרֶה הוֹרָאוֹת, וְכֵן בְּשִׁבְתּוֹ לַמִּשְׁפָּט "לִבּוּשׁוֹ כִּתְלַג חִוֵּר וּשְׂעַר רֹאשׁוֹ כַּעֲמַר נָקִא":

וְאָדוֹם. לִיפְרַע מִשּׂוֹנְאָיו כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר, "מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ":

דָּגוּל מֵרְבָבָה. הַרְבֵּה חֲיָלוֹת מַקִּיפִין אוֹתוֹ:

רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז. תְּחִלַּת דְּבָרָיו הִבְהִיקוּ כְּכֶתֶם פָּז, וְכֵן הוּא אוֹמֵר, "פֶּתַח דְּבָרֶיךָ יָאִיר". פָּתַח: "אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ"; הֵרָאָם תְּחִלָּה שֶׁמִּשְׁפַּט מְלוּכָה יֵשׁ לוֹ עֲלֵיהֶם, וְאַחַר כָּךְ גָּזַר עֲלֵיהֶם גְּזֵרוֹתָיו:

קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים. עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תְּלִיִּים שֶׁל הֲלָכוֹת:

שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב. עַל שֵׁם שֶׁהָיְתָה כְתוּבָה לְפָנָיו אֵשׁ שְׁחוֹרָה עַל גַּבֵּי אֵשׁ לְבָנָה. דָּבָר אַחֵר: "קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים" כְּשֶׁנִּרְאָה עַל הַיָּם, נִרְאָה כְּבָחוּר נִלְחָם בִּגְבוּרָה:

עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל אֲפִיקֵי מָיִם. כְּיוֹנִים שֶׁעֵינֵיהֶם צוֹפוֹת אֶל אֲרֻבּוֹתֵיהֶם, כָּךְ עֵינָיו עַל בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, שָׁשָׁם מוֹצְאֵי הַתּוֹרָה הַמְשׁוּלִּים לְמָיִם:

רֹחֲצוֹת בֶּחָלָב. כְּשֶׁהֵן צוֹפוֹת בַּמִּשְׁפָּט, מְבָרְרוֹת דִּין לַאֲמִתּוֹ לְהַצְדִּיק צַדִּיק, לָתֵת לוֹ כְּצִדְקָתוֹ, וּלְהַרְשִׁיעַ רָשָׁע, לָתֵת דַּרְכּוֹ בְּרֹאשׁוֹ:

יִשְׁבוֹת עַל מִלֵּאת. עַל מִלֵּאת שֶׁל עוֹלָם. מְשׁוּטָטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, צוֹפוֹת טוֹבִים וְרָעִים. דָּבָר אַחֵר: תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתְנָם עֵינַיִם לְהָאִיר לָעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁהָעֵינַיִם מְאִירִים לָאָדָם. כְּיוֹנִים הַנּוֹדְדִים מִשּׁוּבָךְ לְשׁוּבָךְ לְבַקֵּשׁ אָכְלָם, כָּךְ הֵם הוֹלְכִים מִמִּדְרָשׁוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי חָכָם לְבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁל פְּלוֹנִי חָכָם, לְבַקֵּשׁ טַעֲמֵי תּוֹרָה:

עַל אֲפִיקֵי מָיִם. עַל בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת, שֶׁהֵם מוֹצָאֵי מַיִם שֶׁל תּוֹרָה:

רֹחֲצוֹת בֶּחָלָב. לְפִי שֶׁקְּרָאָן עֵינַיִם וְהָעַיִן לְשׁוֹן נְקֵבָה הִיא, אָמַר "רוֹחֲצוֹת", לְשׁוֹן נְקֵבָה. הֵם מְצַחְצְחִין עַצְמָן בְּחָלָב שֶׁל תּוֹרָה וּמְלַבְּנִים סְתָרֶיהָ וּפְתוּמוֹתֶיהָ:

יִשְׁבוֹת עַל מִלֵּאת. מְיַשְּׁבִים דְּבָרִים עַל אָפְנֵיהֶם. דָּבָר אַחֵר: "עֵינָיו" עֵינָיו, פָּרְשִׁיוֹת שֶׁל תּוֹרָה וַהֲלָכוֹת וּמִשְׁנָיוֹת, "כְּיוֹנִים" שֶׁהֵם נָאִים בַּהֲלִיכָתָן; "עַל אֲפִיקֵי מָיִם" בְּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, "רֹחֲצוֹת בֶּחָלָב" מְצַחְצָחוֹת כָּחָלָב, כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי:

לְחָיָו. דִּבְרוֹת הַר סִינַי, שֶׁהֶרְאָה לָהֶם פָּנִים מַסְבִּירוֹת וּשׁוֹחֲקוֹת:

שִׁפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים. דִּבּוּרִים שֶׁנִּדְבָּר בְּאֹהֶל מוֹעֵד, שֶׁהֵם לְרִיצּוּי וּלְכַפָּרָה וּלְרֵיחַ טוֹב: תּוֹרַת חַטָּאת וְאָשָׁם וּמִנְחָה וְעוֹלָה וּשְׁלָמִים:

יָדָיו. הַלּוּחוֹת שֶׁנִּתַּן מִימִינוֹ, וּמַעֲשֵׂה יָדָיו הֵמָּה:

גְּלִילֵי זָהָב. אֵלּוּ הַדִּבְּרוֹת, שֶׁבָּהֶן נֶאֱמַר: "הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפָּז רָב". אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נְחֶמְיָה: "מַעֲשֵׂה נִסִּים הָיוּ. שֶׁל סַנְפִּירִינוֹן הָיוּ וְהָיוּ נִגְלָלִין. דָּבָר אַחֵר: עַל שֵׁם שֶׁמְּגַלְגְּלוֹת טוֹבָה לָעוֹלָם:

מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ. שֶׁכָּלַל בַּעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת תַּרְי"ג מִצְוֹת:

מֵעָיו עֶשֶׁת שֵׁן. זֶה תּוֹרַת כֹּהֲנִים הַנִּתָּן בְּאֶמְצַע חֲמִשָּׁה חֻמָּשִׁים, כְּמַעַיִם הַלָּלוּ שֶׁהֵם נְתוּנִים בְּאֶמְצַע הַגּוּף:

עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלָּפָה סַפִּירִים. נִרְאֵית חֶלְקָה כְּעֶשֶׁת שֵׁן, וְהִיא סִדּוּרָה דִּקְדּוּקִים רַבִּים: גְּזֵרוֹת שָׁווֹת וּבִנְיַן אָב וְקַלִּים וַחֲמוּרִים:

מְיֻסָּדִים עַל אַדְנֵי פָז. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר: "הָעֲמוּד הַזֶּה יֵשׁ לוֹ כוֹתֶרֶת לְמַעְלָן וּבָסִיס לְמַטָּן". אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר גַּדָּא: פָּרָשִׁיּוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה יֵשׁ לָהֶן כוֹתֶרֶת לְמַעְלָן וּבָסִיס לְמַטָּן, וּסְמוּכוֹת לִפְנֵיהֶם וּלְאַחֲרֵיהֶם, כְּגוֹן פָּרָשִׁיּוֹת שֶׁל שְׁבִיעִית וְיוֹבֵל, "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר", לְהוֹדִיעֲךָ כַּמָּה קָשָׁה אֲבָקָהּ שֶׁל שְׁבִיעִית, כְּרֹאשָׁיְתָא בְּמַסֶּכֶת סֵפָה וַעֲרָכִין וּכְגוֹן "יִפְקֹד ה' . . . אִישׁ עַל הָעֵדָה", "צַו . . . אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי". עַד שֶׁאַתָּה מְפַקְּדֵנִי עַל בָּנַי, פְּקֹד אוֹתָם עָלַי! וְכֵן כַּמָּה. לְכָךְ נֶאֱמַר: "שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְיֻסָּדִים וגו'":

מַרְאֵהוּ כַּלְּבָנוֹן. הַמִּסְתַּכֵּל וּמִתְבּוֹנֵן בִּדְבָרָיו, מוֹצֵא בָּהֶם פְּרָחִים וְלוּלָבִים. כְּיַעַר זֶה שֶׁמְּלֻבְלָב, כָּךְ דִּבְרֵי תוֹרָה הַהוֹגֶה בָּהֶם תָּמִיד מְחַדֵּשׁ בָּהֶם טְעָמִים:

בָּחוּר. נִבְחָר, כָּאֲרָזִים הַנִּבְחָרִים לִבְנְיָן וּלְחֹזֶק וּלְגוֹבַהּ:

חִכּוֹ מַמְתַקִּים. דְּבָרָיו עֲרֵבִים. "וְשֹׁרֶט לָנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בִּבְשַׂרְכֶם אֲנִי ה'", הַנֶּאֱמָן לְשַׁלֵּם שָׂכָר. יֵשׁ חֵפֶץ מָתוֹק מִזֶּה? אַל תַּחְבְּלוּ בְּעַצְמְכֶם וּתְקַבְּלוּ שָׂכָר! "וּבְשׁוּב רָשָׁע מֵרִשְׁעָתוֹ וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה עֲלֵיהֶם הוּא יִחְיֶה" עֲוֹנוֹת נֶחְשְׁבוּ לוֹ לְזְכֻיּוֹת. יֵשׁ חֵפֶץ מָתוֹק מִזֶּה?

פרק ו׳

א׳ אָנָה הָלַךְ דוֹדֵךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ וּנְבַקְשֶׁנּוּ עִמָּךְ:

אָנָה הָלַךְ דוֹדֵךְ. מְאַנִּים וּמְקַנְטְרִים הָאֻמּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, "אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ? לָמָּה הִנִּיחַ אוֹתָךְ עֲזוּבָה אַלְמָנָה"?

אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ. כְּשֶׁחָזַר וְהִשְׁרָה רוּחוֹ עַל כֻּרְשִׁ, וְנָתַן רְשׁוּת לִבְנוֹת הַבַּיִת, וְהִתְחִילוּ לִבְנוֹת, בָּאוּ וְאָמְרוּ לָהֶם: "אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ?" אִם חוֹזֵר הוּא אֵלַיִךְ נְבַקְשֶׁנּוּ עִמָּךְ, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר, "וַיִּשְׁמְעוּ צָרֵי יְהוּדָה וּבִנְיָמִן כִּי בְּנֵי הַגּוֹלָה בּוֹנִים הֵיכָל וגו' וַיִּגְּשׁוּ אֶל זְרֻבָּבֶל וגו' 'נִבְנֶה עִמָּכֶם כִּי כָכֶם נִדְרוֹשׁ לֵאלֹהֵיכֶם וגו'". וְכַוָּנָתָם לָרָעָה, כְּדֵי לְהַשְׁבִּיתָם מִן הַמְּלָאכָה. וְהֵם מְשִׁיבִים:

ב׳ דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרֻגוֹת הַבֹּשֶׂם לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים:

דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ. צִוָּה לָנוּ לִבְנוֹת הֵיכָלוֹ וְיִהְיֶה שָׁם עִמָּנוּ:

לַעֲרוּגוֹת הַבֹּשֶׂם. מְקוֹם מִקְטָר הַקְּטֹרֶת:

לִרְעוֹת בַּגַּנִּים. וְעוֹד יָרַד לִרְעוֹת צֹאנוֹ בַּגַּנִּים אֲשֶׁר נָפוֹצוּ שָׁם אוֹתָם שֶׁלֹּא עָלוּ מִן הַגּוֹלָה מַשְׁרֶה שְׁכִינָתוֹ עֲלֵיהֶם בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת:

וְלִלְקֹט שׁוֹשַׁנִּים. שׁוֹמֵעַ וּמַקְשִׁיב נִדָּבָרִים בְּתוֹרָתוֹ לִלְקֹט זְכֻיּוֹתֵיהֶן וּלְכָתְבָם בְּסֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר, "אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי ה' וגו'". וּמַה שֶּׁאַתֶּם אוֹמְרִים לְבַקְּשׁוֹ עִמָּנוּ וְלִבְנוֹת עִמָּנוּ, "אֲנִי לְדוֹדִי" וְלֹא אַתֶּם לוֹ, וְלֹא תִבְנוּ עִמָּנוּ, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר, "לֹא לָכֶם וְלָנוּ לִבְנוֹת בַּיִת לֵאלֹהֵינוּ". וְאוֹמֵר "וְלָכֶם אֵין חֵלֶק וּצְדָקָה וְזִכָּרוֹן בִּירוּשָׁלָיִם":

ג׳ אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הָרֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים: {ס}

הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים. הָרוֹעֶה אֶת צֹאנוֹ בְּמֵרְעֶה נוֹחַ וְטוֹב:

ד׳ יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי כְּתִרְצָה נָאוָה כִּירוּשָׁלַם אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת:

יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי כְּתִרְצָה. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַלְּסָהּ עַל זֹאת, "יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי", כְּשֶׁאַתְּ רְצוּיָה לִי. כָּךְ הוּא נִדְרָשׁ בְּסִפְרֵי:

נָאוָה. אַתְּ עַתָּה כַּאֲשֶׁר בָּרִאשׁוֹנָה בִּירוּשָׁלָיִם:

אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת. חֵילֵי מַלְאָכִים. אֵימָתְךָ אָטִיל עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא לְהַלָּחֵם וּלְהַשְׁבִּיתָם מִן הַמְּלָאכָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּעֶזְרָא:

ה׳ הָסֵבִּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי שֶׁהֵם הִרְהִיבֻנִי שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מֵהַר גִּלְעָד׃

הָסֵבִּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי. כְּבָחוּר שֶׁאֲרוּסָתוֹ חֲבִיבָה עָלָיו וְעֵינֶיהָ נָאוֹת. וְאוֹמֵר לָהּ, ״הָסֵבִּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי כִּי בְרָאוֹתִי אוֹתָךְ לִבִּי מִשְׁתַּחֵץ וּמִתְגָּאֶה עָלַי, וְרוּחִי גַּסָּה בִּי, וְאֵינִי יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק״׃

הִרְהִיבֻנִי. הֵגֵסוּ לִבִּי, כְּמוֹ ״וְרָהְבָם עָמָל וָאָוֶן״, ״רַהַב הֵם שָׁבָת״, אישוו״ר בְּלַעַ״ז. וְהַדִּגְמָא כָּךְ הוּא׃ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בְּמִקְדָּשׁ זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהָשִׁיב לָכֶם אָרוֹן וְכַפֹּרֶת וּכְרוּבִים, שֶׁהֵם הִרְהִיבוּנִי בְּבֵית רִאשׁוֹן, לְהַרְאוֹתְכֶם חִבָּה יְתֵרָה עַד שֶׁמְּעַלְתֶּם בִּי׃

שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים. בְּקֻטָנִּים וְרַכִּים וְדַקִּים שֶׁבָּכֶם יֵשׁ שֶׁבָּח הַרְבֵּה׃

ו׳ שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים שֶׁעָלוּ מִן הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת וְשַׁכֻּלָה אֵין בָּהֶם׃

שִׁנַּיִךְ. קְצִינִים וְגִבּוֹרִים שֶׁבֵּיִךְ כֻּלָּם לְטוֹבָה׃

כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים. הָרָחֵל הַזֹּאת כֻּלָּהּ קְדוֹשָׁה׃ צַמְרָהּ לִתְכֶלֶת, בְּשָׂרָהּ לְקָרְבָּן, קַרְנֶיהָ לְשׁוֹפָרוֹת, שׁוֹקֶיהָ לַחֲלִילִין, מֵעֶיהָ לְכִנּוֹרוֹת, עוֹרָהּ לְתֹף, אֲבָל הָרְשָׁעִים נִמְשְׁלוּ לִכְלָבִים שֶׁאֵין מֵהֶם לִקְדֻשָּׁה כְּלוּם׃

ז׳ כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ׃

ח׳ שִׁשִּׁים הַמָּה מְלָכוֹת וּשְׁמֹנִים פִּילַגְשִׁים וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר׃

שִׁשִּׁים הַמָּה מְלָכוֹת. אַבְרָהָם וְיוֹצְאֵי יְרֵכוֹ. בְּנֵי קְטוּרָה שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, יִשְׁמָעֵאל וּבָנָיו שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, יִצְחָק וּבָנָיו ג׳, בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר, בְּנֵי עֵשָׂו ט״ז, בְּדִבְרֵי הַיָּמִים, הֲרֵי שִׁשִּׁים. וְאִם תֹּאמַר, צֵא מֵהֶם תִּמְנַע שֶׁהִיא אִשָּׁה, אַבְרָהָם מִן הַמִּנְיָן׃

וּשְׁמֹנִים פִּילַגְשִׁים. נַח וּבָנָיו עַד אַבְרָהָם. כָּל תּוֹלְדוֹת יוֹצְאֵי הַתֵּבָה שְׁמֹנִים תִּמְצָאֵם. וּכְשֵׁם שֶׁהַמְּלָכוֹת, שֶׁהֵם נְשֵׁי הַמֶּלֶךְ, יְתֵרוֹת בִּגְדֻלָּה עַל הַפִּילַגְשִׁים, כָּךְ הָיוּ אַבְרָהָם וְיוֹצְאֵי יְרֵכוֹ חֲשׁוּבִים גְּדוֹלִים וִיתֵרִים בַּחֲשִׁיבוּת עַל הַכֹּל, כַּאֲשֶׁר תִּרְאֶה. הָגָר בַּת מְלָכִים הָיְתָה, תִּמְנַע בַּת שִׁלְטוֹנִים הָיְתָה, וְנַעֲשֵׂית פִּילֶגֶשׁ לְעֵשָׂו. וְאוֹמֵר ״אֶל עֵמֶק שָׁוֵה וגו׳״ הֵשִׁוּוּ כֻּלָּם בְּעִצָּה אַחַת וְהִמְלִיכוּ אֶת אַבְרָהָם עֲלֵיהֶם׃

וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר. לְמִשְׁפָּחוֹת הַרְבֵּה נֶחְלְקוּ כָּל אֵלֶּה׃

ט׳ אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה הִיא לְיוֹלַדְתָּהּ רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילַגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ׃ {ס}

אַחַת הִיא יוֹנָתִי. וּמִכֻּלָּם אַחַת הִיא הַנִּבְחֶרֶת לִי לְיוֹנָה תַּמָּה, שֶׁהִיא תְּמִימַת לֵב עִם בֶּן זוּגָהּ׃

אַחַת הִיא לְאִמָּהּ. לִכְנֶסְיָתָהּ. הַרְבֵּה מַחֲלוֹקוֹת בְּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת כֻּלָּם לְטֹבָם לְהָבִין תּוֹרָה עַל מְכוֹנָהּ וְעַל אֲמִתָּתָהּ׃

בָּרָה הִיא לְיוֹלַדְתָּהּ. יַעֲקֹב רָאָה אוֹתָהּ מִטָּה שְׁלֵמָה בְּלֹא פְּסוּל וְהוֹדָה וְקִלֵּס לַמָּקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר, ״וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה״׃

רָאוּהָ בָנוֹת. אֶת יִשְׂרָאֵל בִּגְדֻלָּתָהּ׃

וַיְאַשְּׁרוּהָ. וּמַה הִיא קְלוּסָן?

י׳ מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שַׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת׃ {ס}

מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה. עָלֵינוּ? מִמָּקוֹם הַגָּבֹהַּ לַנָּמוּךְ קְרוּיָה הַשְׁקָפָה. כָּךְ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ גָּבֹהַּ מִכָּל אֲרָצוֹת׃

כְּמוֹ שָׁחַר. הוֹלֵךְ וּמֵאִיר מְעַט מְעַט, כָּךְ הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּבֵית שֵׁנִי. בַּתְּחִלָּה זְרֻבָּבֶל פַּחַת יְהוּדָה וְלֹא מֶלֶךְ, וְהָיוּ מְשֻׁעְבָּדִים לְפָרַס וּלְיָוָן, וְאַחַר כָּךְ נִצְחוּם בֵּית חַשְׁמוֹנַאי וְנַעֲשׂוּ מְלָכִים׃

אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת. אֲיֻמָּה בִּגְבוּרָיהָ כְּנִדְגָּלוֹת שֶׁל מְלָכִים. כָּל זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַלְּסָהּ אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. ״יָפָה אַתְּ רַעְיָתִי כְּתִרְצָה״, וְכָל הָעִנְיָן עַד כַּאן׃

י״א אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל לִרְאוֹת הֲפָרְחָה הַגֶּפֶן הֵנֵצוּ הָרִמֹּנִים׃

אֶל גִּנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי. עוֹד זֶה מִדִּבְרֵי שְׁכִינָה, הִנֵּה בָאתִי אֶל מִקְדָּשׁ שֵׁנִי זֶה, אֵלַיִךְ׃

לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל. מַה לַּחְלוּחִית מַעֲשִׂים טוֹבִים אֶרְאֶה בָךְ׃

הֲפָרְחָה הַגֶּפֶן. אִם תַּפְרִיחוּ לְפָנַי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְסוֹפְרִים וְשׁוֹנִים׃

הֵנֵצוּ הָרִמֹּנִים. מְקֻיָּמֵי מִצְוֹת מְלֵאֵי זְכֻיּוֹת. לָמָּה נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לֶאֱגוֹז? מָה אֱגוֹז זֶה, אַתָּה רוֹאֶה אוֹתוֹ כֻּלּוֹ עֵץ וְאֵין נִכָּר מַה בְּתוֹכוֹ, פּוֹצְעוֹ וּמוֹצְאוֹ מְלֵא מְגוּרוֹת שֶׁל אֳכָלִים, כָּךְ יִשְׂרָאֵל צְנוּעִין וְעֲנָוְתָנִין בְּמַעֲשֵׂיהֶם וְאֵין תַּלְמִידִים שֶׁבָּהֶן נִכָּרִים, וְאֵין מִתְפָּאֲרִים לְהַכְרִיז עַל שִׁבְחָן, בְּדַקְתּוֹ אַתָּה מוֹצֵא

אוֹתוֹ מָלֵא חָכְמָה. וְעוֹד כַּמָּה מִדְרָשׁוֹת לַדָּבָר: מָה אֱגוֹז זֶה נוֹפֵל בַּטִּיט וְאֵין מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ נִמְאָס, אַף יִשְׂרָאֵל גּוֹלִין לְבֵין הָאֻמּוֹת וְלוֹקִין מַלְקִיּוֹת הַרְבֵּה וְאֵין מַעֲשֵׂיהֶם נִמְאָסִין:

י״ב לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי מַרְכְּבוֹת עַמִּי נָדִיב:

לֹא יָדַעְתִּי. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְאוֹנֶנֶת: ״לֹא יָדַעְתִּי לְהַזְהֵר מִן הַחֵטְא שֶׁאֶעֱמֹד בִּכְבוֹדִי וּבְגֻדָּלָתִי, וְנִכְשַׁלְתִּי בְּשִׁנְאַת חִנָּם וּמַחֲלֹקֶת שֶׁגָּבְרָה בְּמַלְכֵי בֵּית חַשְׁמוֹנַאי, הוֹרְקָנוֹס וַאֲרִיסְתּוֹבְלוֹס, עַד שֶׁהָיָה מֵבִיא אֶחָד מֵהֶם אֶת מַלְכוּת רוֹמִי וְקִבֵּל מִיָּדוֹ הַמְּלוּכָה וְנַעֲשָׂה לוֹ עֶבֶד, וּמֵאָז ׳נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי׳ לִהְיוֹת ׳מַרְכָּבוֹת׳ לְהַרְכִּיב עָלַי נְדִיבוּת שְׂאֹר אֻמּוֹת:

עַמִּי נָדִיב. כְּמוֹ עַם נָדִיב. יו״ד יִתֵּרָה כיו״ד שֶׁל ״שֹׁכְנִי סְנֶה,״ ״גְּנַבְתִּי יוֹם״, ״רַבָּתִי עָם״:

נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי. אֲנִי בְעַצְמִי מִנִּיתִים עָלַי, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר, ״וְאַתְּ לִמַּדְתְּ אֹתָם עָלַיִךְ אַלֻּפִים לְרֹאשׁ״:

פרק ז׳

א׳ שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית שׁוּבִי שׁוּבִי וְנֶחֱזֶה־בָּךְ מָה־תֶּחֱזוּ בַּשּׁוּלַמִּית כִּמְחֹלַת הַמַּחֲנָיִם:

שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית. אוֹמְרִים אֵלַי, ״שׁוּבִי שׁוּבִי מֵאַחַר הַמָּקוֹם״:

הַשּׁוּלַמִּית. הַשְּׁלֵמָה בֶּאֱמוּנָתֵךְ עִמּוֹ, שׁוּבִי שׁוּבִי אֵלֵינוּ:

וְנֶחֱזֶה בָּךְ. נַצִּיב מִמֵּךְ נְצִיבִים וְשִׁלְטוֹנִים, כְּמוֹ ״וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל הָעָם״. כָּךְ דָּרַשׁ רַבִּי תַּנְחוּמָא. דָּבָר אַחֵר: ״וְנֶחֱזֶה בָּךְ״, נִתְבּוֹנֵן אֵלַיִךְ מַה גְּדֻלָּה לִתֵּן לָךְ. וְהִיא אוֹמֶרֶת, ״מַה תֶּחֱזוּ בַּשּׁוּלַמִּית״? מַה גְּדֻלָּה אַתֶּם יְכוֹלִים לִפְסֹק לִי שֶׁתְּהֵא שָׁוָה לִגְדֻלַּת דִּגְלֵי מְחוֹלוֹת מַחֲנוֹת הַמִּדְבָּר?

ב׳ מַה־יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת־נָדִיב חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן:

מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים. הֵם אוֹמְרִים לָהּ, ״חֲפֵצִים אָנוּ שֶׁתִּדְבְּקִי בָּנוּ בִּשְׁבִיל נוֹי וַחֲשִׁיבוּת שֶׁרָאִינוּ בָּךְ בְּעוֹדָךְ בְּיָפְיֵךְ״:

מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ. בַּעֲלַיִת הָרַגְלַיִם, בַּת נְדִיבִים:

חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים. קִבּוּצַת עֲדֵי זָהָב קְרוּיָה ״חֲלִי כֶתֶם״, אלחל״י בְּלָשׁוֹן עֲרָבִי. וְרַבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ עַל נְקֵבֵי הַשִּׁיתִין שֶׁל נְסָכִים שֶׁנַּעֲשׂוּ מִשִּׁשֶּׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית, עֲגֻלִּים כְּמוֹ יָרֵךְ. ״כְּמוֹ חֲלָאִים״, לְשׁוֹן חֲפִירָה, כְּמוֹ ״חֲלִית הַבּוֹר״:

מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן. יְדֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, בְּמַסֶּכֶת סַכָּה. אָמָּן כְּמוֹ אוּמָּן. קְלוּסוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׂרָאֵל מְקַלְסִין אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה. מַתְחִילִין מֵ״רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז״ וְיוֹרְדִין וּבָאִין עַד ״שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ״ לְפִי שֶׁהֵן בָּאִין לְרַצּוֹתוֹ לְהוֹרִיד שְׁכִינָתוֹ מִן הָעֶלְיוֹנִים לַתַּחְתּוֹנִים, וְהוּא מוֹנֶה קְלוּסָם מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה: ״מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ״, הֵם הָרַגְלַיִם, וּמוֹנֶה וְהוֹלֵךְ עַד ״רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל״ עַד שֶׁהוּא בָּא לְמָשְׁכָּהּ אֵלָיו:

ג׳ שָׁרָרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר אַל־יֶחְסַר הַמָּזֶג בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים:

שָׁרָרֵךְ אַגַּן הַסַּהַר. טַבּוּרֵךְ כְּאַגָּן שֶׁל מַיִם צְלוּלִים שֶׁרוֹחֲצִין בָּהֶן, וְהוּא עָשׂוּי מֵאַבְנֵי שַׁיִשׁ, וּבְלָשׁוֹן עַרְבִי קָרוּי סַהַר. עַל שֵׁם שֶׁמְּסֻבָּב כְּמוֹ נֶקֶב עָגֹל, מוֹשְׁלוֹ כְּאַגָּן עָגֹל. וְהַקְלוּס הַזֶּה אֵינוֹ מֵעִנְיַן נוֹי אִשָּׁה כַּקְלוּס הָעֶלְיוֹן, לְפִי שֶׁהָעֶלְיוֹן דּוֹדָהּ מְקַלְּסָהּ, וְזֶה רֵעוֹתֶיהָ מְקַלְּסוֹת אוֹתָהּ עַל שֵׁם מַעֲשֶׂיהָ, לוֹמַר: ״חֲגוּנָה לְהִתְחַבֵּר עִמָּנוּ״. וְהַדָּגְמָא עַל שֵׁם לִשְׁכַּת הַגָּזִית הַיּוֹשֶׁבֶת בְּטַבּוּר הָאָרֶץ:

אַל יֶחְסַר הַמָּזֶג. לֹא יִכָּלֶה מִשָּׁם מַשְׁקֶה, רוֹצֶה לוֹמַר, לֹא יִכָּלֶה וְלֹא יִפְסֹק מִשָּׁם שׁוּם דִּבְרֵי הוֹרָאָה:

בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים. שֶׁהַכֹּל צְרִיכִין לָהּ:

סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים. גְּדוּרָה וּמְסֻיֶּגֶת בְּגֶדֶר שׁוֹשַׁנִּים. דַּי לָהּ בְּגֶדֶר קַל, וְאֵין אֶחָד מֵהֶם פּוֹרֵץ בּוֹ לִכָּנֵס. חֲרֵי חָתָן נִכְנָס לַחֻפָּה, לִבּוֹ מְגַעְגֵּעַ לַחֻפָּה וּלְחִבַּת חִתּוּנָיו. בָּא לִזָּקֵק לָהּ, אֲמָרָה לוֹ, ״טִפַּת דָּם כְּחַרְדָּל רָאִיתִי״. חֲרֵי הוֹפֵךְ פָּנָיו לְצַד אַחֵר. וְלֹא נָשְׁכוֹ נָחָשׁ, וְלֹא עַקָּרָב עוֹקְצוֹ. חֲרֵי שֶׁהוּא עוֹבֵר בַּדֶּרֶךְ, רָאָה בַּכּוּרוֹת בְּרָאשֵׁי הַתְּאֵנִים. פָּשַׁט יָדוֹ לִטֹּל, אוֹמְרִים לוֹ, ״שֶׁל בְּעָלִים הֵם״. הוּא מוֹשֵׁךְ יָדוֹ מִפְּנֵי הַגָּזֵל, חֲרֵי ״סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים״:

ד׳ שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תְּאֲמֵי צְבִיָּה:

שְׁנֵי שָׁדַיִךְ. שְׁתֵּי הַלּוּחוֹת. דָּבָר אַחֵר: מֶלֶךְ וְכֹהֵן גָּדוֹל:

ה׳ צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן עַל־שַׁעַר בַּת־רַבִּים אַפֵּךְ כְּמִגְדַּל הַלְּבָנוֹן צוֹפֶה פְּנֵי דַמָּשֶׂק:

צַוָּארֵךְ. הַהֵיכָל וְהַמִּזְבֵּחַ שֶׁהֵם זְקוּפִים וּגְבֹהִים, וְלִשְׁכַּת הַגָּזִית גַּם הִיא שָׁם עֲשׂוּיָה לְחֹזֶק וּלְמֶגֶן "כְּמִגְדַּל הַשֵּׁן":

עֵינַיִךְ. כַּבְּרֵכוֹת אֲשֶׁר בְּחֶשְׁבּוֹן הַמּוֹשְׁכוֹת מַיִם, כָּךְ עֵינַיִךְ עַל שַׁעַר בַּת רַבִּים. חֶכְמַיִךְ, כְּשֶׁהֵם יוֹשְׁבִים בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם, הָעִיר בַּת רַבַּת עָם, וַעֲסוּקִים בְּחֶשְׁבּוֹן תְּקוּפוֹת וּמַזָּלוֹת, חָכְמָתָם וּבִינָתָם לְעֵינֵי הָעַמִּים, מוֹשְׁכוֹת כִּבְרֵכוֹת מָיִם. וְעוֹד יֵשׁ לָפָרֹשׁ "בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן" כְּמוֹ "יוֹנִים" וּלְשׁוֹן מִשְׁנָה הוּא: "הַלּוֹקֵחַ יוֹנֵי שׁוֹבָךְ מַפְרִיסַ בְּרִיכָה רְאשׁוֹנָה". קוביד"ש בְּלַ"ז:

אַפֵּךְ כְּמִגְדַּל הַלְּבָנוֹן. אֵינִי יָכוֹל לְפָרְשׁוֹ לְשׁוֹן חֹטֶם, לֹא לְעִנְיַן פְּשָׁט וְלֹא לְעִנְיַן דְּגִמָּא, כִּי מַה קִּלּוּס נוֹי יֵשׁ בְּחֹטֶם גָּדוֹל וְזָקוּף כְּמִגְדָּל? וְאוֹמֵר אֲנִי, "אַפֵּךְ" לְשׁוֹן פָּנִים, וְזֶה שֶׁהוּא אוֹמֵר לְשׁוֹן יָחִיד, וְאֵינוֹ אוֹמֵר "אַפַּיִךְ", שֶׁעַל הַמֵּצַח הוּא מְדַבֵּר שֶׁהוּא עִיקַּר הַכָּרַת פָּנִים, כְּעִנְיַן שֶׁנֶּאֱמַר, "הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָּם". וְתֵדַע, שֶׁהֲרֵי מְקַלְסָם וְהוֹלֵךְ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה. "עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן", וְאַחֲרֵיהֶם הַמֵּצַח. וְכֵן הָאֱמוֹת מְקַלְסוֹת "מִצְחֵךְ חָזָק לְעַמַּת" מֵצַח כָּל הַבָּאִים לְהַרְעוֹתֵךְ וּלְפַתּוֹתֵךְ: כְּמִגְדַּל הַלְּבָנוֹן

צוֹפֶה פְּנֵי דַמָּשֶׂק. רָאִיתִי בַּמִּדְרָשׁ זֶה בֵּית יַעַר הַלְּבָנוֹן שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה, שֶׁהָעוֹמֵד עָלָיו צוֹפֶה וּמוֹנֶה כַּמָּה בָתִּים יֵשׁ בְּדַמָּשֶׂק. דָּבָר אַחֵר: פָּנַיִךְ צוֹפוֹת פְּנֵי דַמָּשֶׂק מִצַּפּוֹת לְבֹא שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם עַד דַּמָּשֶׂק, שֶׁעֲתִידָה לְהַרְחִיב עַד דַּמָּשֶׂק:

ו רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כְּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים:

רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל. אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁבְּרֹאשׁ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶן "וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ". הֲרֵי הִיא חָזְקָן וּמוֹרָאָן כְּסֶלַע הָרִים, וְכַרְמֶל הוּא רֹאשׁ הֶהָרִים:

וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ. קְלִיעַת שַׂעֲרוֹת נְזִירַיִךְ נָאָה בְּמִצְוֹת כִּקְלִיעַת אַרְגָּמָן:

וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ. עַל שֵׁם שֶׁהַקְּלִיעָה מְדֻלֶּלֶת עַל גַּבֵּהּ הָרֹאשׁ:

מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים. שְׁמוֹ שֶׁל מָקוֹם קָשׁוּר בַּתַּלְתְּלִים, שֶׁנֶּאֱמַר, "עֵזֶר אֱלֹהָיו עַל רֹאשׁוֹ":

רְהָטִים. קורנ"ץ בְּלַ"ז. כֵּן קוֹרִין לְתַלְתְּלֵי הָאֲוִורוֹת שֶׁקּוֹשְׁרִין בָּהֶן הַחֲגוֹרוֹת. דָּבָר אַחֵר: "מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים" הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִקְשָׁר בְּאַהֲבָה, בְּמִצְוֹת, וּבְרִיצוֹת שֶׁאַתֶּם רָצִים לְפָנָיו:

ז מַה־יָּפִית וּמַה־נָּעַמְתְּ אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים:

מַה יָּפִית וּמַה נָּעַמְתְּ. אַחַר שֶׁפָּרַט קִלּוּס כָּל אֵבֶר וְאֵבֶר, כָּלַל כָּל דָּבָר: "מַה יָּפִית" כֻּלָּךְ, "וּמַה נָּעַמְתְּ" לְדַבֵּק בָּךְ אַהֲבָה הַהוֹגֶנֶת לְהִתְעַנֵּג בָּהּ:

ח זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר וְשָׁדַיִךְ לְאַשְׁכֹּלוֹת:

זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר. רָאִינוּ נוֹי קוֹמָתֵךְ בִּימֵי נְבוּכַדְנֶצַּר, שֶׁכָּל הָאֻמּוֹת הָיוּ כוֹרְעוֹת וְנוֹפְלוֹת לִפְנֵי הַצֶּלֶם, וְאַתְּ עָמַדְתְּ בְּקוֹמָה זְקוּפָה כְּתָמָר הַזֶּה:

וְשָׁדַיִךְ לְאַשְׁכֹּלוֹת. דָּנִיֵּאל, חֲנַנְיָה, מִישָׁאֵל, וַעֲזַרְיָה, שֶׁהָיוּ לָךְ כְּשָׁדַיִם לִינֹק מֵהֶם, דָּמוּ לְאֶשְׁכּוֹלוֹת שֶׁמַּשְׁפִּיעוֹת מַשָּׂקֶה. כָּךְ הֵם הִשְׁפִּיעוּ לְהָנִיק וּלְלַמֵּד אֶת הַכֹּל שֶׁאֵין יִרְאָה כְּיִרְאַתְכֶם. עַד כַּאן קִלְסוּהוּ הָאֻמּוֹת, מִכָּאן וְאֵילָךְ דִּבְרֵי שְׁכִינָה לְגָלוּת יִשְׂרָאֵל שֶׁבֵּין הָאֻמּוֹת:

ט אָמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר אֹחֲזָה בְּסַנְסִנָּיו וְיִהְיוּ־נָא שָׁדַיִךְ כְּאֶשְׁכְּלוֹת הַגֶּפֶן וְרֵיחַ אַפֵּךְ כַּתַּפּוּחִים:

אָמַרְתִּי אֶעֱלֶה בְתָמָר. מִתְפָּאֵר אֲנִי בֵּין חֲיָלוֹת שֶׁל מַעְלָה בָּכֶם, שֶׁאֶתְעַלֶּה וְאֶתְקַדֵּשׁ עַל יְדֵיכֶם בַּתַּחְתּוֹנִים, שֶׁתְּקַדְּשׁוּ אֶת שְׁמִי בֵּין הָאֻמּוֹת:

אֹחֲזָה בְּסַנְסִנָּיו. וַאֲנִי אֶאֱחֹז וְאֶדְבַּק בָּכֶם. סַנְסִנִּים עֲנָפִים:

וְיִהְיוּ נָא שָׁדַיִךְ. וְעַתָּה, הַאֲמִתִּי אֶת דְּבָרַי שֶׁלֹּא תִתְפַּתִּי אַחֲרֵי הָאֻמּוֹת, וְיִהְיוּ הַטּוֹבִים וְהַחֲכָמִים שֶׁבֵּינִיךְ עוֹמְדִים בֶּאֱמוּנָתָם לְהָשִׁיב דְּבָרִים לַמְפַתִּים אוֹתָם, שֶׁיִּלְמְדוּ מֵהֶם הַקְּטַנִּים שֶׁבָּכֶם:

י וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים:

וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב. הִזְהֲרִי בִּתְשׁוּבוֹתַיִךְ שֶׁיִּהְיוּ כְּיֵין הַטּוֹב:

הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים. וְהִירָה אֲנִי לְהָשִׁיב לָהֶם שֶׁאֶעֱמֹד בֶּאֱמוּנָתִי, שֶׁיִּהְיֶה חִבֵּי הוֹלֵךְ לִפְנֵי דוֹדִי לְאַהֲבַת מִישׁוֹר, שֶׁהוּא מִן הַלֵּב, וְלֹא בְרַמְיָה וַעֲקִיבָה:

כְּיֵין הַטּוֹב. שֶׁהוּא דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים. אַף אֲבוֹתַי בַּקֶּבֶר יִשְׂמְחוּ בִי וְיוֹדוּ עַל חֶלְקָם. "דּוֹבֵב" מַרְחִישׁ, פרומי"ד בְּלַ"ז, וְיסוֹדוֹ לְשׁוֹן דִּבּוּר. וְכָךְ הִיא הַתְּשׁוּבָה. "אֲנִי לְדוֹדִי וְגַם הוּא מְשְׁתּוֹקֵק לִי":

יא אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ: {ס}

י״ב לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה נָלִינָה בַּכְּפָרִים׃

לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה. דָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּעֵרוּבִין: אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַל תְּדִינֵנִי כְּיוֹשְׁבֵי כְרַכִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם גֶּזֶל וַעֲרָיוֹת, אֶלָּא כְּיוֹשְׁבֵי פְרָזוֹת שֶׁהֵם בַּעֲלֵי אֱמָנוּת וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה מִתּוֹךְ הַדְּחָק׃

נָלִינָה בַּכְּפָרִים. נָלִינָה בַּכּוֹפְרִים. בֹּא וְאַרְאֶךָּ בְּנֵי עֵשָׂו שֶׁהִשְׁפַּעְתָּ לָהֶם טוֹבָה וְכוֹפְרִים בָּךְ׃

י״ג נַשְׁכִּימָה לַכְּרָמִים נִרְאֶה אִם־פָּרְחָה הַגֶּפֶן פִּתַּח הַסְּמָדַר הֵנֵצוּ הָרִמּוֹנִים שָׁם אֶתֵּן אֶת־דֹּדַי לָךְ׃

נַשְׁכִּימָה לַכְּרָמִים. אֵלּוּ בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת׃

נִרְאֶה אִם פָּרְחָה הַגֶּפֶן. אֵלּוּ בַּעֲלֵי מִקְרָא׃

פִּתַּח הַסְּמָדַר. כְּשֶׁהַפֶּרַח נוֹפֵל וְהָעֲנָבִים נִכָּרִים, הוּא פִּתּוּחַ הַסְּמָדַר, וְלָהֶם דִּמָּה בַּעֲלֵי מִשְׁנָה שֶׁהֵם קָרוֹבִים לֵהָנוֹת מֵהֶם בְּהוֹרָאַת הַתּוֹרָה׃

הֵנֵצוּ הָרִמּוֹנִים. כְּשֶׁהֵם גְּמוּרִים וְהַגַּץ שֶׁסְּבִיבוֹתֵיהֶן נוֹפֵל. ״הֵנֵצוּ״, נוֹפֵל נִצּוֹ וְלָהֶם דִּמָּה בַּעֲלֵי תַלְמוּד, שֶׁהֵן בְּחָכְמָה גְּמוּרָה וּרְאוּיִין לְהוֹרוֹת׃

שָׁם אֶתֵּן אֶת דֹּדַי. שָׁם אַרְאֶךָּ אֶת כְּבוֹדִי וְגָדְלִי שֶׁבַח בָּנַי וּבְנוֹתָי׃

י״ד הַדּוּדָאִים נָתְנוּ־רֵיחַ וְעַל־פְּתָחֵינוּ כָּל־מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם־יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ׃

הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ. דּוּדָאֵי הַתְּאֵנִים הַטּוֹבוֹת וְהָרָעוֹת, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר, ״הָרַאנִי ה׳ וְהִנֵּה שְׁנֵי דּוּדָאֵי תְאֵנִים וגו׳ הַדּוּד אֶחָד תְּאֵנִים טֹבוֹת וגו׳ וְהַדּוּד אֶחָד תְּאֵנִים רָעוֹת מְאֹד אֲשֶׁר לֹא תֵאָכַלְנָה״. אֵלּוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל. עַכְשָׁיו שְׁנֵיהֶם נָתְנוּ רֵיחַ, כֻּלָּם מְבַקְּשִׁים פָּנֶיךָ׃

וְעַל פְּתָחֵינוּ כָּל מְגָדִים. יֵשׁ בְּיָדֵינוּ שְׂכַר מִצְוֹת הַרְבֵּה׃

חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים. שֶׁחִדְּשׁוּ סוֹפְרִים עִם הַיְשָׁנִים שֶׁכָּתַבְתָּ עָלַי׃

צָפַנְתִּי לָךְ. לִשְׁמְךָ וְלַעֲבוֹדָתְךָ צָפַנְתִּי בְלִבִּי. דָּבָר אַחֵר: צָפַנְתִּי לְהַרְאוֹת לְךָ שֶׁקַּיְמְתִּים׃

פרק ח׳

א׳ מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי יוֹנֵק שְׁדֵי אִמִּי אֶמְצָאֲךָ בַחוּץ אֶשָּׁקְךָ גַּם לֹא־יָבֻזּוּ לִי׃

מִי יִתֶּנְךָ כְּאָח לִי. שֶׁתָּבֹא לְנַחֲמֵנִי כְּדֶרֶךְ שֶׁעָשָׂה יוֹסֵף לְאֶחָיו שֶׁגִּמְלוּהוּ רָעָה, וְנֶאֱמַר בּוֹ ״וַיְנַחֵם אוֹתָם״׃

אֶמְצָאֲךָ בַחוּץ אֶשָּׁקְךָ. אֶמְצָא נְבִיאֶיךָ מְדַבְּרִים בִּשְׁמֶךָ, וַאֲחַבְּקֵם וַאֲנַשְּׁקֵם. גַּם יָדַעְתִּי כִּי ״לֹא יָבֻזּוּ לִי״, כִּי כְדַאי הִיא אַהֲבָתְךָ שֶׁתִּהֵא אֲהוּבָתְךָ סוֹבֶבֶת לְחַזֵּר אַחֲרֶיהָ׃

ב׳ אֲנַהֶגְךָ אֲבִיאֲךָ אֶל־בֵּית אִמִּי תְּלַמְּדֵנִי אַשְׁקְךָ מִיַּיִן הָרֶקַח מֵעֲסִיס רִמֹּנִי׃

אֶל בֵּית אִמִּי. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ׃

תְּלַמְּדֵנִי. כַּאֲשֶׁר הֲרִגַּלְתָּ לַעֲשׂוֹת בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃

אַשְׁקְךָ מִיַּיִן הָרֶקַח. נְסָכִים׃

מֵעֲסִיס. יַיִן מָתוֹק׃

ג׳ שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי׃

שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי וגו׳.

ד׳ הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלִַם מַה־תָּעִירוּ ׀ וּמַה־תְּעֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ׃ {ס}

הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם. עַכְשָׁיו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מְסַבֶּבֶת דִּבּוּרָהּ כְּלַפֵּי הָאֻמּוֹת, ״אַף עַל פִּי שֶׁאֲנִי קוֹבֶלֶת וּמִתְאוֹנֶנֶת, דּוֹדִי מַחֲזִיק בְּיָדִי וְהוּא לִי לְמִשְׁעָן בְּגָלוּתִי. לְפִיכָךְ ׳הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם׳״׃

מַה תָּעִירוּ וּמַה תְּעֹרְרוּ. כִּי לֹא יוֹעִיל לָכֶם׃

ה מִי זֹאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר מִתְרַפֶּקֶת עַל־דּוֹדֶהָ תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ שָּׁמָּה חִבְּלַתְךָ אִמֶּךָ שָּׁמָּה חִבְּלָה יְלָדַתְךָ׃

מִי זֹאת. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבֵית דִּינוֹ אוֹמְרִים עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל: ״מִי זֹאת?״ כַּמָּה הִיא חֲשׁוּבָה זֹאת שֶׁנִּתְעַלְּתָה מִן הַמִּדְבָּר בְּכָל מַתָּנוֹת טוֹבוֹת! שָׁם נִתְעַלְּתָה בְּמַתַּן תּוֹרָה וּבְדִבּוּק שְׁכִינָה, וְנִרְאֵית חִבָּתָהּ לַכֹּל וְעוֹדָנָּה בְּגָלוּתָהּ׃

מִתְרַפֶּקֶת עַל דּוֹדָהּ. מִתְחַבֶּרֶת עַל דּוֹדָהּ, מוֹדָה שֶׁהִיא חֲבֵרְתּוֹ וּדְבוּקָה בּוֹ. ״רפק״ בְּלָשׁוֹן עַרְבִי רפקתא, חֲבוּרָה׃

תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ. כָּךְ הִיא אוֹמֶרֶת בְּבַקָּשַׁת חִבַּת דּוֹדָהּ: ״תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ.״ זְכֹר כִּי בְתַחְתִּית הַר סִינַי הֶעֱשׂוּי עַל רֹאשִׁי כְּמִין תַּפּוּחַ, שָׁם ״עוֹרַרְתִּיךָ״. וְהוּא לְשׁוֹן חִבַּת אֵשֶׁת נְעוּרִים הַמְעוֹרֶרֶת אֶת דּוֹדָהּ בַּלֵּילוֹת בִּתְנוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב, מְחַבֶּקְתּוֹ וּמְנַשֶּׁקְתּוֹ׃

שָּׁמָּה חִבְּלַתְךָ אִמֶּךָ. הֲרֵי אָמַרְנוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָרָאהּ אִמּוֹ. שָׁם נִהְיָתָה לְךָ לְאֵם׃

חִבְּלַתְךָ. לְשׁוֹן חֶבְלֵי יוֹלֵדָה. **חִבְּלַתְךָ.** בָּאוּ לָהּ חֲבָלִים מִמְּךָ כְּמוֹ ״בָּנַי יְצָאֻנִי״ יָצְאוּ מִמֶּנִּי׃

ו שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל־לִבֶּךָ כָּחוֹתָם עַל־זְרוֹעֶךָ כִּי־עַזָּה כַמָּוֶת אַהֲבָה קָשָׁה כִשְׁאוֹל קִנְאָה רְשָׁפֶיהָ רִשְׁפֵּי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶתְיָה׃

שִׂימֵנִי כַחוֹתָם. בִּשְׁבִיל אוֹתָהּ אַהֲבָה, תַּחְתְּמֵנִי עַל לִבֶּךָ, שֶׁלֹּא תִשְׁכָּחֵנִי, וְתִרְאֶה׃

כִּי עַזָּה כַמָּוֶת אַהֲבָה. הָאַהֲבָה שֶׁאֲהַבְתִּיךָ עָלַי כְּנֶגֶד מִיתָתִי שֶׁאֲנִי נֶהֱרֶגֶת עָלֶיךָ׃

קָשָׁה כִשְׁאוֹל קִנְאָה. הִתְגָּר שֶׁנִּתְקַנְּאוּ וְשֶׁנִּתְגָּרוּ בִי הָאֻמּוֹת בִּשְׁבִילְךָ. ״קִנְאָה״ בְּכָל מָקוֹם אינפרמנ״ט בְּלַעַ״ז, לְשׁוֹן אֲחִיזַת הַלֵּב לִנְקֹם נָקָם׃

אֵשׁ שַׁלְהֶבֶתְיָה. רְשָׁפִים שֶׁל אֵשׁ חֲזָקָה הַבָּאָה מִכֹּחַ שַׁלְהֶבֶת שֶׁל גֵּיהִנֹּם. טַעַם הַזָּקֵף הַגָּדוֹל הַנָּקוּד עַל ״רִשְׁפֵּי״, מְלַמְּדֵנוּ עַל תֵּבַת ״אֵשׁ״ שֶׁהִיא דְבוּקָה לְ״שַׁלְהֶבֶתְיָה״, לוֹמַר ״אֵשׁ שֶׁל שַׁלְהֶבֶתְיָה״׃

ז מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת־הָאַהֲבָה וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כֹּל־הׇון בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ׃ {ס}

מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה. עַל שְׁכִנְּם בִּלְשׁוֹן רְשָׁפִים, נוֹפֵל עֲלֵיהֶם לְשׁוֹן לֹא יִכְבּוּ׃

מַיִם רַבִּים. הָאֻמּוֹת׃

וּנְהָרוֹת. שָׂרֵיהֶם וּמַלְכֵיהֶם׃

לֹא יִשְׁטְפוּהָ. עַל יְדֵי חֹזֶק וְאֵימָה, וְאַף עַל יְדֵי פִּתּוּי וַהֲסָתָה׃

אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ. כְּדֵי לְהָמִיר אַהֲבָתְךָ׃

בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ. כָּל אֵלֶּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּבֵית דִּינוֹ מְעִידִים, שֶׁכָּךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִתְרַפֶּקֶת עַל דּוֹדָהּ: עַתָּה,

ח אָחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ מַה־נַּעֲשֶׂה לַאֲחֹתֵנוּ בַּיּוֹם שֶׁיְּדֻבַּר־בָּהּ׃

אָחוֹת לָנוּ. בַּתַּחְתּוֹנִים, שֶׁהִיא מִתְאַחָה וּמִתְחַבֶּרֶת וּמִתְאַוָּה לִהְיוֹת עִמָּנוּ, וְהִיא קְטַנָּה וּמַקְטֶנֶת אֶת עַצְמָהּ מִכָּל הָאֻמּוֹת, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר: ״לֹא מֵרַבְּכֶם וגו״ שֶׁהֵם מַקְטִינִים עַצְמָם׃

אָחוֹת. לְשׁוֹן אַחוּי. ״אֵלּוּ קְרָעִים שֶׁאֵין מִתְאַחִין״׃

וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ. כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר בְּגָלוּת מִצְרַיִם ״שָׁדַיִם נָכֹנוּ״ בְּהַגִּיעַ עֵת הַגְּאֻלָּה, אֲבָל זוּ ״שָׁדַיִם אֵין לָהּ״, עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ עִתָּהּ לְעֵת דּוֹדִים: מַה נַּעֲשֶׂה לַאֲחוֹתֵנוּ

בַּיּוֹם שֶׁיְּדֻבַּר בָּהּ. כְּשֶׁהָאֻמּוֹת מִתְלַחֲשִׁים עָלֶיהָ לְהַכְחִידָהּ, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר, ״לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי״׃

ט אִם־חוֹמָה הִיא נִבְנֶה עָלֶיהָ טִירַת כָּסֶף וְאִם־דֶּלֶת הִיא נָצוּר עָלֶיהָ לוּחַ אָרֶז׃

אִם חוֹמָה הִיא. אִם תֶּחֱזַק בֶּאֱמוּנָתָהּ וּבְיִרְאָתָהּ לִהְיוֹת כְּנֶגְדָּם כְּחוֹמַת נְחֹשֶׁת שֶׁלֹּא יְכָנְסוּ לְתוֹכָהּ, רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁלֹּא תִתְחַתֵּן בָּם וְהֵם לֹא יָבוֹאוּ בָהּ, וְלֹא תִתְפַּתֶּה לָהֶם׃

נִבְנֶה עָלֶיהָ טִירַת כָּסֶף. נִהְיֶה לָהּ לְעִיר מִבְצָר וּלְכֶתֶר וּלְנוֹי, וְנִבְנֶה לָהּ אֶת עִיר הַקֹּדֶשׁ וּבֵית הַבְּחִירָה׃

וְאִם דֶּלֶת הִיא. הַסּוֹבֶבֶת עַל צִירָהּ, וּבְהַקִּישׁ עָלֶיהָ הִיא נִפְתַּחַת, אַף הִיא, אִם תִּפְתַּח לָהֶם לִהְיוֹת הֵם בָּאִים בָּהּ וְהִיא בָהֶם׃

נָצוּר עָלֶיהָ לוּחַ אָרֶז. נְשִׂים בְּדַלְתָּהּ נְסָרִים שֶׁל עֵץ הַנִּרְקָבִים, וְהַתּוֹלַעַת גּוֹרְרָתָן וְאוֹכַלְתָּן. וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אוֹמֶרֶת׃

י אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת אָז הָיִיתִי בְעֵינָיו כְּמוֹצְאַת שָׁלוֹם׃ {פ}

אֲנִי חוֹמָה. חֲזָקָה בְּאַהֲבַת דּוֹדִי׃

וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת. אֵלּוּ בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת הַמְּנִיקִים אֶת יִשְׂרָאֵל בְּדִבְרֵי תוֹרָה׃

אָז. בְּאָמְרִי זֹאת׃

הָיִיתִי בְעֵינָיו כְּמוֹצְאַת שָׁלוֹם. כְּכֻלָּה הַנִּמְצֵאת שְׁלֵמָה וּמוֹצְאֵת שָׁלוֹם בְּבֵית בַּעְלָהּ׃

י״א כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה בְּבַעַל הָמוֹן נָתַן אֶת־הַכֶּרֶם לַנֹּטְרִים אַיש יָבָא בִּפְרִיוֹ אֶלֶף כָּסֶף׃

כֶּרֶם הָיָה לִשְׁלֹמֹה. זוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר, ״כִּי כֶרֶם ה׳ צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל״׃

בְּבַעַל הָמוֹן. בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא רַבַּת עַם וְהָמוֹן רָב׃

בַּעַל. לְשׁוֹן מִישׁוּר, כְּמוֹ ״מִבַּעַל גָּד בְּבִקְעַת הַלְּבָנוֹן״׃

נָתַן אֶת הַכֶּרֶם לַנֹּטְרִים. מְסָרָהּ לְיַד אֲדוֹנִים קָשִׁים׃ בָּבֶל, מָדַי, יָוָן וֶאֱדוֹם. בְּמִדְרַשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים מָצָאתִי מְקֻצָּת סָמְךְ עַל נוֹטְרִים הַלָּלוּ, שֶׁהֵם הַמַּלְכֻיּוֹת׃

אִישׁ יָבָא בְּפִרְיוֹ. כָּל מַה שֶּׁיָּכְלוּ לִגְבּוֹת מֵהֶן׃ גֻּלְגָּלְיוֹת וְאַרְנוֹנְיוֹת וַאֲנָפָרוֹת, הַכֹּל גָּבוּ מֵהֶם לְהָבִיא לְתוֹךְ בֵּיתָם׃

י״ב כַּרְמִי שֶׁלִּי לְפָנָי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים אֶת־פִּרְיוֹ׃

כַּרְמִי שֶׁלִּי לְפָנָי. לְיוֹם הַדִּין יְבִיאֵם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמִשְׁפָּט, וְיֹאמַר׃ ״כַּרְמִי, אַף עַל פִּי שֶׁמְּסַרְתִּיו בְּיֶדְכֶם, שֶׁלִּי הוּא, וּלְפָנַי בָּא כָּל מַה שֶּׁחִטַּפְתֶּם לָכֶם אֶת פִּרְיוֹ, וְלֹא נִכְחַד מִמֶּנִּי מַה שֶּׁגָּבִיתֶם מֵהֶם״. וְהֵם אוֹמְרִים׃

הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה. ״אֶלֶף הַכֶּסֶף שֶׁגָּבִינוּ מֵהֶם הַכֹּל נַחֲזִיר לְךָ״׃

וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ. ״וְעוֹד נוֹסִיף הַרְבֵּה מִשֶּׁלָּנוּ וְנִתֵּן לָהֶם, לְרָאשֵׁיהֶם וְחַכְמֵיהֶם״, כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר, ״תַּחַת הַנְּחֹשֶׁת אָבִיא זָהָב״׃

לְנֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ. אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים; וְאוֹתָם תַּשְׁלוּמִים לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, ״כִּי לַיְשָׁבִים לִפְנֵי ה׳ יִהְיֶה סַחְרָה״ וְאֶתְנַנָּהּ שֶׁל צוֹר. וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ׃ ״וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ״ כְּדִין הַנֶּהֱנֶה מִן הַהֶקְדֵּשׁ, שֶׁמְּשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֹמֶשׁ. אַף אָנוּ נְשַׁלֵּם עַל ״קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לה׳ רֵאשִׁית תְּבוּאָתוֹ״ קֶרֶן וְחֹמֶשׁ, חֲמִשּׁוֹ שֶׁל קֶרֶן, וּמָאתַיִם הֵם חֲמִשּׁוֹ שֶׁל אֶלֶף׃

י״ג הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי׃

הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל׃ ״אַתְּ הַנִּפּוֹצָה בַּגּוֹלָה, רוֹעָה בְּגַנִּים שֶׁל אֲחֵרִים וְיוֹשֶׁבֶת בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת״׃

חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ. מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת חֲבֵרִיךְ, בְּנֵי אֱלֹהִים דֵּגְמָתֵךְ, מַקְשִׁיבִים וּבָאִים לִשְׁמֹעַ קוֹלֵךְ בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת׃

הַשְׁמִיעֵנִי. וְאַחַר כָּךְ יַקְדִּישׁוּ הֵם, שֶׁנֶּאֱמַר, ״בְּרֹן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר״ אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל. וְאַחַר כָּךְ, ״וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים״׃

י״ד בְּרַח | דּוֹדִי וּדְמֵה־לְךָ לִצְבִי׀ אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים עַל הָרֵי בְשָׂמִים׃

בְּרַח דּוֹדִי. מִן הַגּוֹלָה הַזֹּאת וּפְדֵנוּ מִבֵּינֵיהֶם׃

וּדְמֵה לְךָ לִצְבִי. לְמַהֵר הַגְּאֻלָּה, וְהַשְׁרֵה שְׁכִינָתְךָ **עַל הָרֵי בְשָׂמִים.** הוּא הַר הַמּוֹרִיָּה וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁיִּבָּנֶה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן׃